Исая

Доверие в Бога в смутни времена

24 материала в две части за
индивидуално
или групово изучаване
с бележки за водещия

Хауърд Пескет

Български християнски
студентски съюз

2026

Съдържание

Как да извлечем максимума от тези изучавания....5

Въведение в Исая....7

Част 1: Уроци за доверие....9

1. Исая 1:1–31 — Празна религия....11
2. Исая 2:1–22 — Откровението на Божията слава....13
3. Исая 5:1–30 — Дивото грозде на Юда....15
4. Исая 6:1–13 — В присъствието на Бога....17
5. Исая 7:1–25 — Стой твърдо или изгуби всичко....19
6. Исая 8:19–9:7 — Защото ни се роди Дете....21
7. Исая 11:1–12:6 — Земята ще се изпълни с познание....23
8. Исая 24:1–23 — Глобална поквара....25
9. Исая 25:1–12 — Най-после свободни!....26
10. Исая 30:1–18 — На кого разчиташ?....28
11. Исая 36:1–37:38 — Изключително избавление....29
12. Исая 38:1–39:8 — Суверенният Бог и забравящият цар....31

Част 2: Намиране на надежда....33

13. Исая 40:1–31 — Неуморна вяра в неуморен Бог....35
14. Исая 42:1–25 — Божият слуга: образ и реалност....37
15. Исая 43:1–44:5 — Реки в пустинята....39
16. Исая 45:1–25 — Обръщане към Бога....41
17. Исая 49:1–18 — Основи за служение....43
18. Исая 52:13–53:12 — Сърцето на Стария завет....45
19. Исая 54:1–55:13 — Възкликнете от радост....47
20. Исая 58:1–14 — Непресъхващ извор....48
21. Исая 61:1–11 — Дреха на хвала вместо дух на отчаяние....49
22. Исая 62:1–12 — Завръщането на изгнаниците....50
23. Исая 63:7–64:12 — Вик за прошка и съживление....51
24. Исая 65:17–66:24 — Страхът и славата....52

Бележки за водещия....54

Как да извлечем максимума от тези изучавания

Много от нас копнеят да изпълнят ума и живота си с Писанието. Желанието ни е да бъдем преобразени чрез неговото послание. Библейските изучавания тук са създадени като вълнуващ и предизвикателен начин да се случи това. Те ни помагат да се ръководим от Божието Слово във всяка област от живота.

Как работят

Изучаванията имат редица отличителни характеристики. Може би най-важната е, че те са индуктивни, а не дедуктивни. С други думи, те ни водят да откриваме какво казва Библията, вместо просто да ни го съобщават.

Те също така провокират мисленето. Помагат ни да размишляваме върху значението на текста, за да можем наистина да разберем какво казва авторът. Въпросите изискват повече от едносрични отговори.

Изучаванията са лични. Въпросите разкриват обещанията, увереностите, наставленията и предизвикателствата на Божието Слово. Те са създадени така, че Писанието да обновява ума ни, за да можем да бъдем преобразени чрез Божия Дух. Това е крайната цел на всяко библейско изучаване.

Тези изучавания са гъвкави. Подходящи са за студенти, домашни групи и църковни събрания. Също така са ефективни и за лично изучаване.

Как са структурирани

Тези изучавания имат отличителен формат. Всяко изучаване може да се проведе за не повече от 45 минути в група или 30 минути при лично изучаване — освен ако не решите да отделите повече време.

Изучаванията могат да се използват в рамките на тримесечна програма в църква и се вписват добре в семестриална или триместриална система в университетска среда. Ако ръководството съдържа повече от тринадесет изучавания, то се разделя на две или понякога на три части, приблизително по дванадесет изучавания всяка.

Тук се съдържат и бележки за водещия. Те показват как да се води групова дискусия, предоставят допълнителна информация по определени въпроси, дават полезни съвети за груповата динамика и предлагат начини за справяне с проблеми, които могат да възникнат по време на обсъждането. С такава помощ дори човек с малък или никакъв опит може да води ефективно изучаване.

Предложения за индивидуално изучаване

1. Когато започвате всяко изучаване, молете се Бог да ви помогне да разберете и приложите текста в живота си.

2. Прочетете и препрочетете зададения библейски откъс, за да се запознаете с това, което авторът казва. При изучаване на цяла книга може да е полезно да я прочетете цялата преди първото изучаване. Това ще ви даде добър общ поглед върху съдържанието.

3. Добър съвременен превод на Библията, а не преразказ или стар превод, ще ви помогне най-много.

4. Добре е да имате под ръка библейски речник. Използвайте го, за да проверявате непознати думи, имена или места.

Предложения за групово изучаване

1. Елате на група подготвени. Следвайте предложенията за индивидуално изучаване, споменати по-горе. Ще откриете, че внимателната подготовка значително ще обогати времето, прекарано в груповата дискусия.

2. Бъдете готови да участвате в дискусията. Лидерът на вашата група не би трябвало и не бива да изнася лекции. Вместо това той или тя ще трябва да насърчава членовете на групата да обсъждат наученото. Лидерът ще задава въпросите, които се намират тук.

3. Придържайте се към темата, която се обсъжда. Отговорите ви трябва да се основават на стиховете, които са във фокуса на дискусията, а не на външни авторитети като коментари или лектори. Тези изучавания се фокусират върху конкретен пасаж от Писанията. Само в редки случаи трябва да се позовавате на други части на Библията. Това позволява на всеки да участва еднакво задълбочено с останалите участници в изучаването.

4. Бъдете чувствителни и уважителни към останалите членове на групата. Слушайте внимателно, когато те описват какво са научили. Може да бъдете изненадани от техните прозрения! Всеки въпрос предполага различни отговори. Много въпроси нямат „правилни“ отговори, особено въпроси, които са насочени към смисъла или приложението. Вместо това въпросите ни подтикват да изследваме пасажа по-задълбочено. Когато е възможно, свържете това, което казвате, с коментарите на другите. Освен това, бъдете подкрепящи, когато можете. Това ще насърчи по-срамежливите членове на групата да участват.

5. Внимавайте да не доминирате в дискусията. Понякога сме толкова нетърпеливи да изразим своите мисли, че оставяме твърде малко възможности на другите да отговорят. При всички положения участвайте! Но дайте възможност и на другите да участват.

6. Очаквайте Бог да ви научи чрез текста, който се обсъжда, и чрез другите членове на групата. Молете се да имате приятно и полезно време заедно, но също така да откриете начини да действате индивидуално и/или като група в резултат на изучаването.

7. Запомнете, че всичко, което се казва в групата, се счита за конфиденциално и не трябва да се обсъжда извън групата, освен ако не е дадено изрично разрешение за това.

8. Ако вие сте лидер на групата, ще намерите допълнителни предложения в края на ръководството.

Въведение в Исая

Бяхме планирали – един приятел пастор и аз – серия от изучавания върху книгата Исая за интензивен едноседмичен вечерен курс в неговата църква. Неговият ентусиазъм за тези изучавания беше заразителен. Но когато настъпи времето, той не присъства.

Защо не? Някои биха казали просто: „Ракът го уби.“ А от друга гледна точка можем да кажем: „Господ го прибра у дома в Своето присъствие.“ Не можем да пренебрегнем факта на смъртта му, но не трябва да забравяме и втората перспектива.

Така, със сърце, изпълнено със скръб и благодарност, започнах седмицата. Изпълнен с идеи и ентусиазъм, бях убеден, че „доверие в Бога в трудни времена“ е правилната тема за тази опечалена църква и за тези отделни хора. Бях изпълнен с емоции и с надеждата, че времето ни на изучаване ще бъде истинска среща със самия Бог.

И това наистина беше така! Имаше време за поклонение, смях и сериозно размишление. Затова посвещавам тези изучавания на паметта на Юджийн Куа, на неговата съпруга Ан Най и на членовете на църквата, на която той беше пастор.

Защо Исая?

Книгата Исая е трудна и затова често пренебрегвана. Защо тогава трябва да я изучаваме?

Първо, трябва да изучаваме Исая, защото тя е част от Свещеното писание и защото е велика литература. Трябва да я изучаваме и защото много често е цитирана или споменавана в Новия завет. Трябва да изучаваме тези избрани пасажи, защото доверието в Бога остава съществено, а трудните времена са и наша съдба.

Тези изучавания съдържат някои забележителни пасажи, включително:

- силни изобличения на празната религиозност;
- панорамни и изключително впечатляващи видения за идващия Божий ден на съд и за вечната радост, която ще последва;
- някои от най-известните месиански пророчества;
- драматични разкази за времена на национална криза;
- честни разобличения на едно разложено общество и искрен вик за съживление;
- известният разказ за призоваването на Исая и неговото загадъчно поръчение, както и размишления за това какво означава да бъдем доверчиви и верни Божии служители;
- категорични твърдения, че Бог е Спасителят на света с глобална цел, която е наша задача да изпълним;
- и много пасажи, изпълнени с пастирско утешение и запомнящи се стихове за нашето „духовно въоръжение“.

Да се доверяваме на Бога в смутни времена

Исая е живял в бурни времена. Той е бил призован към служение в момент, когато един известен асирийски цар изграждал своята империя в най-голямата и най-жестоката, която Западна Азия някога е виждала. Той е видял как съседното царство Израел се пропуква, разпада и изчезва във вихъра от интриги, убийства, обсади, депортации и затвор. В същия този регион и днес сме свидетели на ожесточени войни — включително в Ирак, Израел и много други страни по света.

В продължение на четиридесет години Исая е бил съветник на цар, тихо придвижващ се из коридорите на властта и предизвикващ един колебаещ се владетел да се довери на Бога. Той насърчавал този уплашен цар да уповава на Бога, дори когато самият той можел да вижда лагерните огньове на привидно непобедимата асирийска армия точно пред заключените порти на своя град и да чува грубите и гръмогласни заплахи на асирийския военачалник, които ехтели над стените.

Не знаем нищо за неговата съпруга, но Исая имал двама сина с имена, които били знаци за бъдещи събития. Исая бил обществен критик, безпощадно прилагащ мерилото на Божия закон към това, което виждал. Той бил пророк — не астролог с хитро двусмислени предсказания — а човек, който виждал и настоящето, и бъдещето в светлината на вечността. Бил пастир, овчар, който гледал със състрадание на своите съграждани и ги хранел чрез поучение. Бил и поет, виждащ същите неща и събития като другите, но по-пълно, по-дълбоко и по-ясно.

Наше привилегировано право е да четем неговите думи, да се спрем, да наблюдаваме, да приемаме, да размишляваме върху казаното от него и след това да се включим в изграждащи живота, вдъхновяващи разговори, така че и ние да се научим да се доверяваме повече на Бога и с радост да черпим вода от изворите на спасението.

Въведение в Исая

Косуке Кояма остро противопоставя християнството като шумна религия на тихата религия на будизма. Потокът от думи се увеличава ежедневно, усилван и умножаван от все по-усъвършенствани технологии.

Имаме нужда от противодействие. Страниците на Исая обхващат четиридесет години служение. Какво е неговото особено въздействие? През повечето време той е живял това, което е говорил. И това трябва да бъде и нашата цел. Докато изучаваме заедно, искаме животът ни да намери тих център и вътрешен покой в силата на думите на Исая.

Ето какво казва Върховният Господ, Светият Израилев:
„В покаяние и покой е вашето спасение, в тишина и упование е вашата сила.“
(Исая 30:15)

Част 1

Уроци на доверие

1. Празна религия

Исая 1:1–31

Както биографиите често започват с раждането на човека, бихме могли да очакваме книгата на Исая да започне с призоваването на пророка. Описанието на неговото призоваване обаче не се появява до глава 6. Защо? Най-вероятният отговор е, че преди да разберем изповедта на Исая и странното поръчение, което Господ му дава в глава 6, трябва да разберем нещо за обществото, в което Исая е живял и към което е бил призован да проповядва.

Глава 1 ни въвежда в нещо, което Бог намира за отвратително в културата по онова време — една покварена религия. Добре е да използваме тази глава, за да прегледаме собственото си религиозно поведение.

1. Някой веднъж е казал: „Историята на религиозните движения е: Човек — Движение — Паметник.“ Защо според вас съществува тенденция религиозните движения да стават формални, празни, ритуализирани и накрая вкаменени?

2. Прочетете Исая 1:1–31. В стихове 2–3 Господ призовава небето и земята да бъдат свидетели на Неговите обвинения срещу Неговия народ. Каква е силата на двете метафори, които Господ използва, за да опише неразумното и бунтовно поведение на Своя народ?

3. И народът (ст. 4), и страната (ст. 7) са в шокиращо състояние.
Какви ярки картини на греховност дават стихове 4–9?

4. По какви начини небето и земята са били свидетели на същата греховност и същите последствия във вашия живот и във вашето общество?

5. Тези хора, за които се говори в стихове 2–9, са били религиозни!
Как реагира Бог в стихове 10–15 на цялата им религиозна дейност?

6. Опишете какъв живот Бог ги призовава да живеят вместо това (ст. 16–17).

7. От вашия собствен опит обяснете защо е много по-трудно да се изпълнят моралните изисквания в стихове 16–17, отколкото просто да се извършват ритуалните действия, споменати в стихове 10–15.

8. Засега пропуснете стихове 18–20 и разгледайте стихове 21–26.
Ще забележите, че тези стихове са оформени от израза „верният град“

(Йерусалим или Сион). Животът в столицата отразява живота в народа. Каква картина дават тези стихове за живота в Йерусалим?

9. Божият съд е сравнен в стихове 25–31 с очистващ (ст. 25) и унищожаващ (ст. 31) огън. Върху кого ще падне този съд?

10. Сега се върнете към стихове 18–20. Някои учени смятат, че стих 18 е ироничен или саркастичен въпрос, но традиционно той се разбира като благодатна покана от Обвинителя и Съдията на човечеството. Какво предлага тази покана?

Какво заплашва тя?

11. Оценете собствените си религиозни практики в контекста на вашето общество с всичките му нужди. Какво преориентиране на живота ви е необходимо, за да не бъде религията ви просто бреме — за вас и за Бога?

2. Откровението на Божията слава

Исая 2:1–22

Стоейки извън Стария град на Йерусалим, човек може да види един от най-въздействащите паметници в Израел на Шестдневната война от 1967 г. Това е футуристична скулптура, направена от останки от военна техника, с думите от Исая върху нея: *„Ще изковат мечовете си на палешници и копията си — на сърпове; народ против народ няма да вдигне меч и няма вече да се учат на война“* (Ис. 2:4).

Тези думи все още изглеждат безкрайно далеч от изпълнение. В световен мащаб разходите за отбрана надвишават доходите на най-бедната половина от населението на света. Както казва президент Айзенхауер: *„Всеки произведен пистолет, всеки спуснат на вода военен кораб, всяка изстреляна ракета в крайна сметка означава кражба от онези, които гладуват и не са нахранени, които мръзнат и не са облечени.“*

И все пак тази глава от Исая ни говори за идващ ден на разплата, когато ще има изненадващи обрати. Но процесът на пресяване и преоценка започва още сега — в отговора на хората към Бога (и към Христос). Тогава, в онзи ден, този процес ще бъде завършен.

1. Какво бихте направили, ако знаехте, че светът ще свърши следващата седмица?

2. Прочетете Исая 2:1–22. За кой период или периоди се отнасят думите „ден“ и „дни“ (ст. 2, 11–12, 17, 20)?

3. Какво отличава „планината на Господа“ (ст. 2) в Йерусалим? Това със сигурност не е нейната височина — тя е по-ниска от Хеврон и много по-ниска от Ермон. Какво тогава я прави „главна“, така че другите по-високи планини да ѝ завиждат?

4. С каква цел и в какъв дух народите се стичат към Йерусалим според стихове 3–4?

5. Разгледайте стих 4 в светлината на разходите за въоръжение във вашата страна и по света. Дали световната сигурност наистина се подобрява чрез изграждането на все по-големи арсенали от все по-страшни оръжия?

6. По какви практически начини можете да изразите своята ангажираност към глобалния мир?

7. Стихове 6–9 представят доста тъжен контраст с видението от стихове 2–4. С какво е изпълнена земята според тези стихове?

8. Стихове 10–21 споменават редица велики неща — някои природни, други създадени от човека — които ще бъдат смирени в деня, когато величието на Божията слава Му се разкрива. Кои неща са конкретно споменати?

9. Каква според вас е Божията цел в този процес?

10. Ако животът ви беше по-дълбоко управляван от живо очакване на идващия Божий ден — с цялата му слава и страхопочитание — какви практически промени бихте направили?

11. Какви подбуди и насърчения ви дават глави 1 и 2 от Исая, за да се доверявате на Бога в смутни времена?

3. Дивото грозде на Юда

Исая 5:1–30

„Бъдете сигурни, че грехът ви ще ви намери.“ Смятате ли, че това е просто старомодно изказване, използвано с добронамереност от майки към децата им? За Исая това е сериозна реалност, която се отнася както за народите, така и за отделните хора.

Обстановката на тази глава от Исая вероятно е била по време на гроздобера — време, известно с разговори и празничност. Исая използва кратка притча, за да събуди съвестта на своите приятели, а след това с нарастваща сила изобличава определени грехове директно.

1. Били ли сте някога в ситуация, в която е трябвало да се изправите срещу приятел заради несъответствия в неговия или нейния начин на живот? Какво се случи?

2. Прочетете Исая 5:1–7. Избирайки внимателно случая и формàта (любовна песен), Исая представя темата за лозето на един скъп приятел. Опишете грижата, която е била положена за лозето, и разочарованието на собственика, когато крайният резултат са били само лошо миришещи, горчиви, диви гроздове.

3. Стихове 3 и 5, и двата започващи с думата „сега“, приканват слушателите да произнесат присъда за лозето. Какво е решението на собственика какво да направи с лозето (ст. 5–6)?

4. Оставяйки притчата настрана, Исая насочва поуката директно към народа си в стих 7. Какво е търсил Бог сред Своя народ?

Какво е намерил?

5. Дайте примери за начини, по които Бог е излял грижата Си върху вас или върху вашето общество, но в замяна е получил горчив плод.

6. Прочетете Исая 5:8–30. Стихове 8–23 са разделени на шест части, въведени с думата „горко“. Какви са греховете, описани във всяка от тези части?

7. Какво разкриват тези „горко“ за обществото по онова време?

Как виждате собственото си общество отразено в тези стихове?

8. Какво е истинското възражение срещу поведението, разкрито в тези стихове? (Виж особено стихове 12 и 24.)

9. Какво наказание обявява Господ в стихове 9–10, 13–17 и 24–25?

10. Народът отдалеч, който Бог призовава със свирка в стих 26, е световната сила от онова време — Асирия. Какво впечатление получавате за тяхната армия в стихове 26–30?

11. Разгледайте отново образа на лозето в стихове 1–3. По какъв начин Божието дело във вас прилича на това на собственика на лозето?

12. От този пасаж, как мислите, че Бог иска да Му отговорите? (Сравнете със ст. 8–23.)

4. В присъствието на Бога

Исая 6:1–13

Никой човек днес не би влязъл в ядрен реактор без защитно облекло. По подобен начин, в старозаветните времена, самото пребиваване в Божието присъствие се е считало за смъртоносно.

В тази глава Исая застава пред Божието присъствие. Той е толкова поразен от преживяното, че извиква: „Горко ми!“ Бог обаче е милостив към Исая и му дава специално поръчение. Чрез тази известна история научаваме нещо и за Божия призив към нас.

1. Каква е разликата между призвание и кариера?

2. Исая 6:1–13. Дългото и успешно царуване на Озия приключва под облак (виж 2 Летописи 26:16–21). Каква според вас е целта на Исая в стих 1, когато описва Бога като седящ на престола?

3. Опишете със свои думи, възможно най-живо, какво е видял Исая (ст. 2–4).

4. Какво е значението на песента на серафимите (ст. 3) в контекста на състоянието на обществото на Исая и на неговото собствено призоваване?

Какво произтича от тяхната песен (ст. 4)?

5. Какво е значението на вика на Исая в стих 5, особено неговото споменаване на собствените му устни и устните на неговия народ?

6. Кога сте били изправени пред реалността на превъзхождащата Божия святост?

Как реагирахте?

7. Какъв удивителен отговор получава Исая на своя вик на болка (ст. 6–7)?

8. Обърнете внимание на Божията молба и отговора на Исая в стих 8. Как мислите, че се е чувствал Исая в този момент?

9. В стихове 8–10 Исая получава своето призоваване и поръчение. Ако внимателно следваме пунктуацията в New International Version, изглежда, че стих 9 съдържа това, което Исая трябва да каже на народа, а стих 10 е Божието обобщение на това какво ще се случи. Опишете какво ще бъде служението на Исая.

10. Какви биха били някои паралелни ситуации на служение днес?

11. Изненадващо спокойният отговор на Исая към това поръчение е да попита колко дълго трябва да продължи (ст. 11). Какъв е Божият отговор на този въпрос (ст. 11–13)?

12. Какво ни казва тази глава за това какво означава да бъдеш призован от Бога и какъв отговор изисква Той?

5. Стой твърдо или изгуби всичко

Исая 7:1–25

В това изучаване виждаме как цар Ахаз от Юда пропуска решаваща възможност да се довери на Бога в смутни времена. Той е твърде уплашен, за да се довери на Бога, но и твърде горд, за да поиска предложеното знамение. Както Дерек Киднър ясно обобщава поклонението на Ахаз: „Вярата не е играела никаква роля нито в неговата религия, нито в политиката му“ (*Isaiah*, в *The New Bible Commentary: Revised*, стр. 596).

Спокойното и уверено доверие на Исая изпъква в силен контраст с действията на Ахаз. Асирия е била несравнимо брутална световна сила по онова време, заплашваща във всеки момент да погълне Сирия, Израел и Юда. Студът на страха, който хвърлят върху цялата сцена, може да се сравни със съвременни армии като нацистите, Мао Дзедун, Червените кхмери и, по-скоро, Републиканската гвардия на Саддам Хюсеин. И все пак Исая е бил уверен, че дори могъща Асирия е под Божия контрол.

1. Опишете време, в което сте преживели Божията благодат, когато сте били в много трудна ситуация или в средата на лична криза.

2. Прочетете Исая 7:1–9. Разгледайте карта 1 (стр. 20), за да добиете представа за обстановката. Името на сина на Исая, Шеар-Ясув, означава „остатък ще се върне“. Какво е значението от включването на Шеар-Ясув в този разказ (ст. 3)?

3. Как Бог описва враговете на Ахаз в стихове 3–6?

4. Как думите на Господа *„Това няма да стане“* (ст. 7–9) едновременно предизвикват и насърчават Ахаз да Му се довери?

5. С какви думи е описана вярата в стих 9?

6. За да добиете представа какъв човек е бил Ахаз, прочетете 4 Царе 16:1–9 и опишете него и неговото управление.

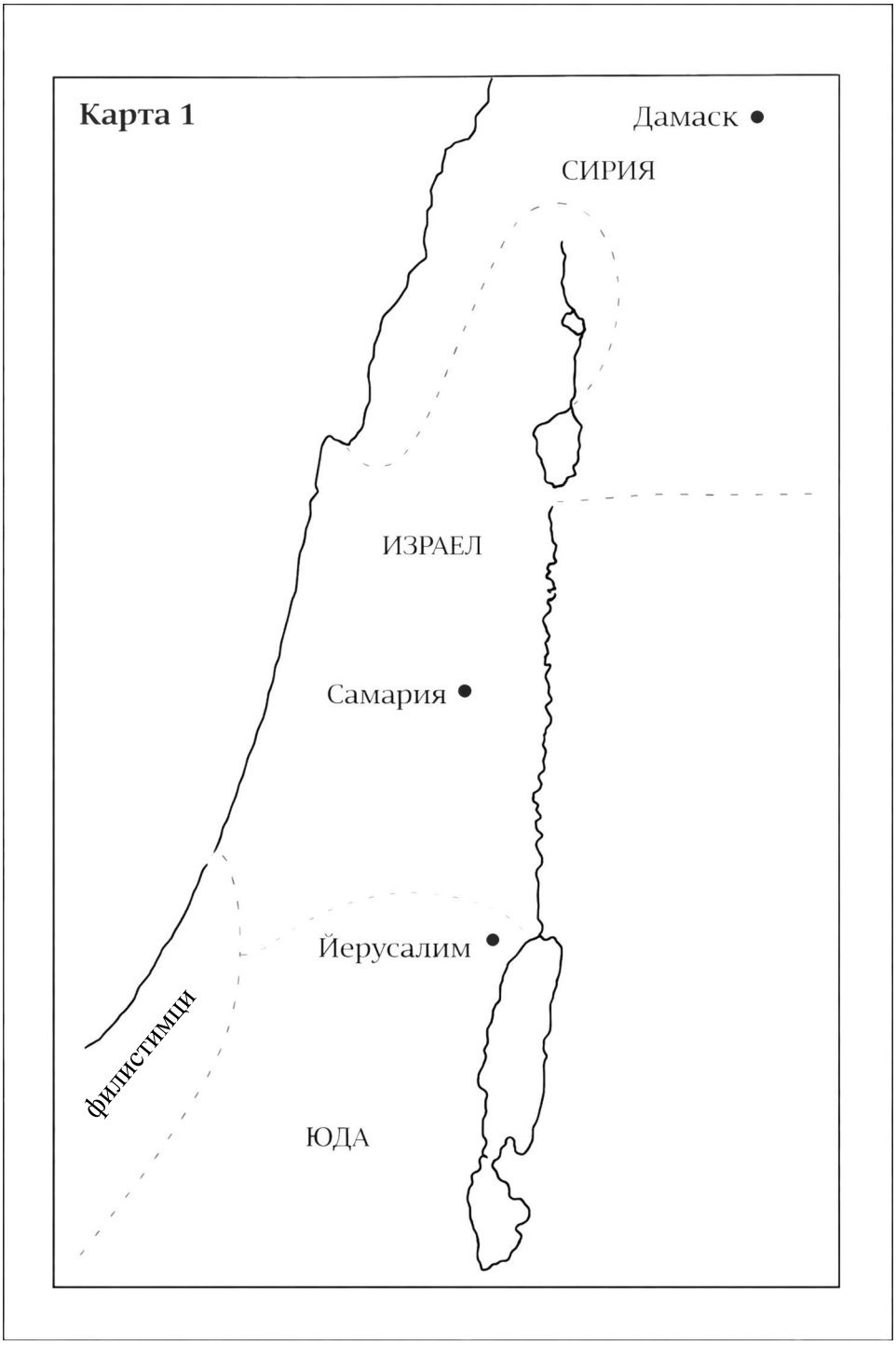
7. Прочетете Исая 7:10–25. Защо според вас Бог губи търпение с Ахаз (ст. 10–12)?

8. Какво е значението на знака за детето на девицата (ст. 14–17)?

9. Ахаз мисли, че ще надхитри двама по-слаби врагове, като се съюзи с най-силния. Каква фатална грешка допуска според стихове 17 и 20?

10. Ахаз се надява да запази короната и царството си, но земята му ще бъде опустошена. Как стихове 18–25 разкриват тежките последствия от този негов избор?

11. Как можете още сега да се подготвите да посрещнете реални или въображаеми кризи, като приложите към себе си наставлението, което Исая дава на Ахаз — особено в стихове 4 и 9?

6. Защото ни се роди Дете

Исая 8:19–9:7

Юда се е отвърнал от светлината и е потънал в тъмнина — обръщайки се към медиуми и духове, към призраци, които мърморят и шепнат (8:19–20). Цар Ахаз се е отвърнал от знака, който Бог му е дал, но идва по-велик Цар, който ще възстанови всичко.

Този Цар е дете, а не могъщ завоевател! И все пак Той има рамене, способни да понесат тази власт. Той споделя Божия характер като Чудесен Съветник. Наречен е Могъщ Бог. Парадоксално, макар да е Син, е наречен и Вечен Отец. Той е Княз на мира и Неговото царство носи Неговия характер. Той е потомък на Давид и ще управлява царството Си с правда и справедливост завинаги. Всички тези характеристики отличават Неговото царство от хроничната нестабилност на Израел и от отчаяното колебание на Юда.

1. Опишете момент, в който сте били поразени от реалността на тъмнината и злото в света около нас.

Как намерихте утеха?

2. Прочетете Исая 8:19–9:7. Къде търсят израилтяните мъдрост според стихове 19–20?

3. Хората са силно притиснати (8:21–22). Защо проклинат своя цар и своя Бог?

4. С помощта на карта 2 открийте областите Завулон, Нефталим и Галилея, както и пътя, наречен „Пътят на морето“. Този път е отбелязвал западната граница на Палестина, а Йордан — източната. Каква промяна от настоящото им състояние предсказва Исая в стихове 1–2?

5. Светлината изгрява в стихове 2–5. Какви конкретни промени предсказва Исая?

6. Реакцията на такава драматична промяна неизбежно ще бъде силна. Какви доказателства виждаме в евангелията за изненада, недоверие и дори пренебрежение, когато Този, Който е наречен „Светлината на света“, започва служението Си в Галилея?

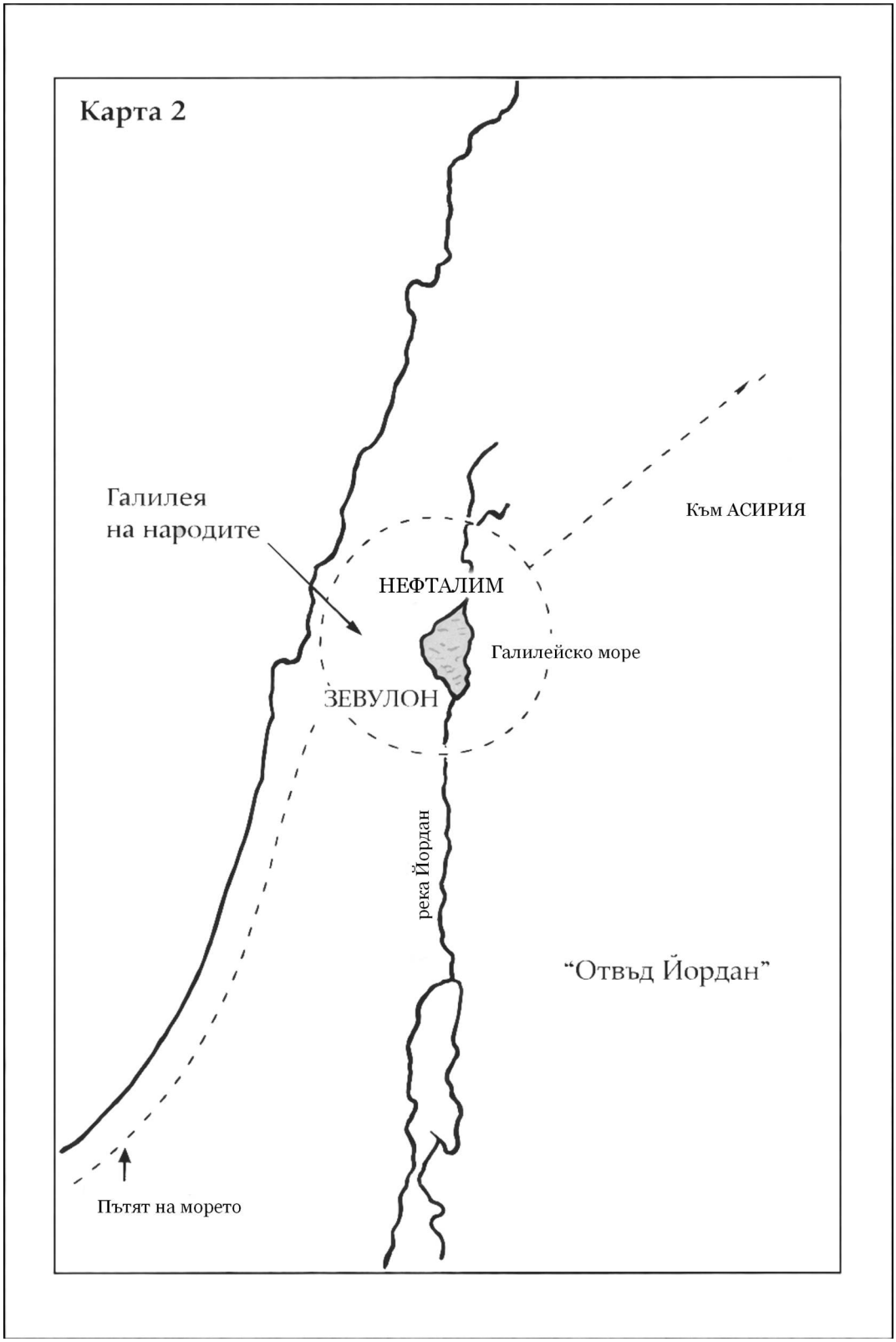
7. Как Господ е донесъл светлина в твоя „тъмен ъгъл“ от света?

8. Стихове 2–5 звучат като тържествен сигнал, който обявява идването на новия Владетел. За наша изненада Той не е военен герой като Гедеон! Как е описан Той в стихове 6–7?

9. Кога е установено царството, за което се говори в стих 7?

10. По какъв начин идването на царството на справедливост и правда (ст. 7) е добра новина за бедните, нуждаещите се и потиснатите?

11. Кое от тези имена — „Чудесен Съветник“, „Могъщ Бог“, „Вечен Отец“ и „Княз на мира“ — най-силно описва как сте преживели Бога в труден период?

7. Земята ще се изпълни с познание

Исая 11:1–12:6

Винаги е полезно, когато преминаваме през труден период, да имаме основание да се държим за надеждата за бъдещето. В първите десет глави на Исая виждаме силно редуване между образите на светлина и тъмнина. В това редуване разпознаваме истинското служение на пророка — няма добра вест без лошата вест за човешкия грях; но няма и лоша вест без добрата вест за Божията изкупителна благодат.

Надеждата, за която се говори тук, не е сляп или повърхностен оптимизъм. Тя не е философия от типа „никога не ни е било толкова добре“, родена от икономическо благополучие. Когато четем цялата част от Исая 7–12, виждаме колко трудни и потискащи са били дните на Ахаз в много отношения. И все пак тази глава ни дава — както в общ, така и в конкретен смисъл — вдъхновяваща надежда за бъдещето.

1. Какво означава за вас думата „надежда“?

Като силна дума ли я възприемате или като слаба? Защо?

2. Прочетете Исая 11:1–9. Обобщете характера на личността, описана като „Издънката“ („Израстък“ в някои преводи, бел. пр.) в стихове 2–5.

3. Святият Дух е описан като притежаващ шест конкретни качества в стих 2. Кои са те?

Кое от тези качества най-много желаете Духът да развива в живота ви в този момент? Защо?

4. Какво ни учат стихове 6–9 за характера на царството на Този, Който е наречен „Издънката“?

5. По какъв начин вашата църква или общност най-добре отразява това царство, както е описано тук?

Кои области на служение се нуждаят от по-голямо внимание?

6. Някои са приемали обещанието от стих 9 като силен подтик за мисионерска работа и очакване. Днес тази перспектива често се засенчва от по-общо

разбиране за бъдещето на света. Какви са опасностите, ако се отиде в крайност в която и да е от тези посоки?

7. Прочетете Исая 11:10–12:6. Покажете как великото „завръщане у дома“, за което се говори в 11:10–16, разгръща в подробности това, което е предсказано в 11:9.

8. Как са свързани „Издънката“ от 11:1 и „Коренът“ от 11:10?

В какъв смисъл изпълнението на месианското пророчество е също толкова парадоксално?

9. Кои са основните теми в песента на благодарност в глава 12?

10. В кои ситуации в живота ви в момента доверието в Бога означава отново да утвърждавате за себе си истините от стих 2?

8. Глобална поквара

Исая 24:1–23

Дали екологията е просто поле за крайни ентусиасти и романтици? Или има нещо особено важно за вярващия в това да се интересува от връзката между човека и околната среда?

В една забележителна книга, вдъхновена от тази глава на Исая, британският социолог и богослов Клифърд Хил разглежда проблемите на замърсяването, войната и материализма. Към края на книгата той пише: *„Времето на предстоящия конфликт наближава — много скоро! То ще бъде в живота на много от нас, които живеем днес. Няма абсолютно никакво съмнение, че тези неща ще се случат, освен ако не настъпи радикална и пълна промяна в мирогледа на човечеството.“*

1. Вероятно сте чували термина *геноцид*. Какво може да означава терминът *глобоцид*?

2. Прочетете Исая 24:1–23. Кои ключови думи описват опустошението на земята от Господа (ст. 1, 3–4)?

3. Как разбирате стих 2 (вж. и ст. 4)?

4. Какво е настроението в стихове 4–13?

5. Къде виждате основание за надежда в стихове 4–13 (вж. ст. 6, 13)?

6. Според стихове 4–13, защо ще настъпи опустошението на земята?

Смятате ли, че това обяснение противоречи на акцента в стих 1?

7. Тези стихове предполагат тясна връзка между самата земя, страната и нейните жители. По какъв начин виждате безбожието на човечеството да оказва влияние върху физическия свят днес?

8. Как си обяснявате откъса от песен, която избухва в стихове 14–16, но внезапно е прекъснат от вика на болка на Исая във втората част на стих 16?

9. Какви допълнителни аспекти на Божия съд са разкрити в стихове 16–20?

10. Кой или какво е включено в съда според стихове 21–23?

11. Като християни, как разбирате своята отговорност към земята?

9. Най-после свободни

Исая 25:1–12

„Най-сетне свободни, най-сетне свободни!
Велик всемогъщи Боже,
най-сетне свободни!“

Тази песен, с простотата и силата си, изразява дълбоката надежда на потиснатите, ограбените и унизените хора. По подобен начин и в тази глава една песен на хваление се издига като феникс от разрушения свят, който видяхме в края на глава 24.

Тук четем за радостта на Израел при падането на Божиите врагове, за края на самата смърт и за окончателната победа на Бога. Киднър нарича тази глава „великото освобождение“, като разделя съдържанието ѝ така: краят на тиранията (ст. 1–5), краят на тъмнината и смъртта (ст. 6–8) и краят на гордостта (ст. 9–12). Докато четем за Божия триумф, нека това укрепи вярата ни в трудни времена.

1. Кои са най-силните чувства, които изпитва човек, преживяващ скръб и загуба?

2. Прочетете Исая 25:1–12. Как е описан Божият характер в стих 1?

3. Кое повтарящо се прилагателно разкрива основната цел на Божия съд в стих 2?

4. С какви ярки образи Исая описва Божието отношение към бедните и нуждаещите се (ст. 4–5)?

5. Опишете преживяване, което сте имали по време на проливен дъжд, снежна буря или друго природно бедствие, в което сте осъзнали, че Бог е с вас.

6. Какво ще осигури Бог и какво ще направи на Своя велик пир (ст. 6–8)?

7. Кога най-силно можете да се разпознаете в радостния отговор от стих 9?

На кое настоящо изпитание трябва да отговорите по подобен начин?

8. С какъв недостоен и дори груб образ Исая описва унизителния край на Моав (ст. 11–12)?

9. Според стихове 10–12, кой е конкретният грях, който характеризира Моав (вж. също Исая 16:6)?

10. Върнете се към сцената на Божия пир в стихове 6–8. Как този силен образ променя разбирането ви за смъртта от гледна точка на вярващия?

10. На кого разчиташ?

Исая 30:1–18

Заглавието на това изучаване е взето от Исая 36:4, където придворните служители на Езекия чуват как асирийският военачалник с насмешка се подиграва на военната способност на Юда. И наистина, изглежда, че мнозина в Юда изобщо не са били сигурни, че Господ може да защити Йерусалим.

Междувременно Исая продължава настойчиво да повтаря същото послание, което е проповядвал през цялото време: „Уповавайте се на Господа във всяко време.“ Военните съюзи не могат да спасят общество, което вече е вътрешно разядено и покварено.

1. Каква е разликата между вяра и пожелателно мислене?

2. Прочетете Исая 30:1–18. Защо Бог се противопоставя на това Юда да търси убежище под сянката на Египет (ст. 1–5)?

3. Как стихове 6–7 подчертават пълната безполезност от търсенето на помощ от Египет?

4. Какви „Египет“ днес сме изкушени да търсим като опора?

5. Въз основа на стихове 8–11 опишете поведението на израилтяните.

6. Как метафората, която Исая използва, за да опише Божия съд, е особено подходяща за техния грях (ст. 12–14)?

7. Според стихове 10–11, как мислите, че хората са възприемали Исая?

Защо според вас са реагирали по този начин?

8. Опишете момент, в който ви е било трудно да се доверите на Бога.

Опишете момент, в който сте преживели удовлетворението и покоя, за които се говори в стих 15.

9. Как стихове 16–17 описват цената на неверието?

10. Помислете за конкретно изпитание, пред което сте изправени в момента. Какви стъпки трябва да предприемете, за да се доверите, че Бог ще бъде благосклонен към онези, които Го чакат — както обещава стих 18?

II. Едно изключително избавление

Исая 36:1–37:38

Случвало ли ви се е да се почувствате притиснати или обезсърчени от нечия способност да представя убедителни аргументи? Случвало ли ви се е да се разочаровате от това, че някой изопачава думите ви и изкривява истината? Как реагирате в такива ситуации?

Исая и цар Езекия се изправят точно пред такава ситуация. Те обаче остават уверени в Бога и успяват да отговорят с яснота и убеденост на богохулните думи, които чуват.

1. Опишете случай, в който сте чули някой да изопачава Божието слово.

2. Използвайте карта 3 (стр. 30), за да си представите ситуацията, описана в 36:1–3. (Може би ще си спомните, че мястото, където асирийският военачалник стои в стих 2, е същото място, където Исая се среща с Ахаз години по-рано — вж. Исая 7:3.) Как мислите, че са се чувствали израилтяните и цар Езекия в този момент?

3. Как бихте описали отношението на асирийския военачалник въз основа на речите му в глава 36?

4. Какви противоречия между думите и действията на израилтяните отбелязва асирийският военачалник в стихове 5–6?

5. Как военачалникът изопачава истината в стих 7 и в стих 10?

6. Какви изкушения предлага той на царя в стихове 16–20?

7. В какво виждате паралели между заплахите на асирийския военачалник и изкушенията, пред които вие се изправяте?

8. Как реагират народът и придворните служители (ст. 21–22)?

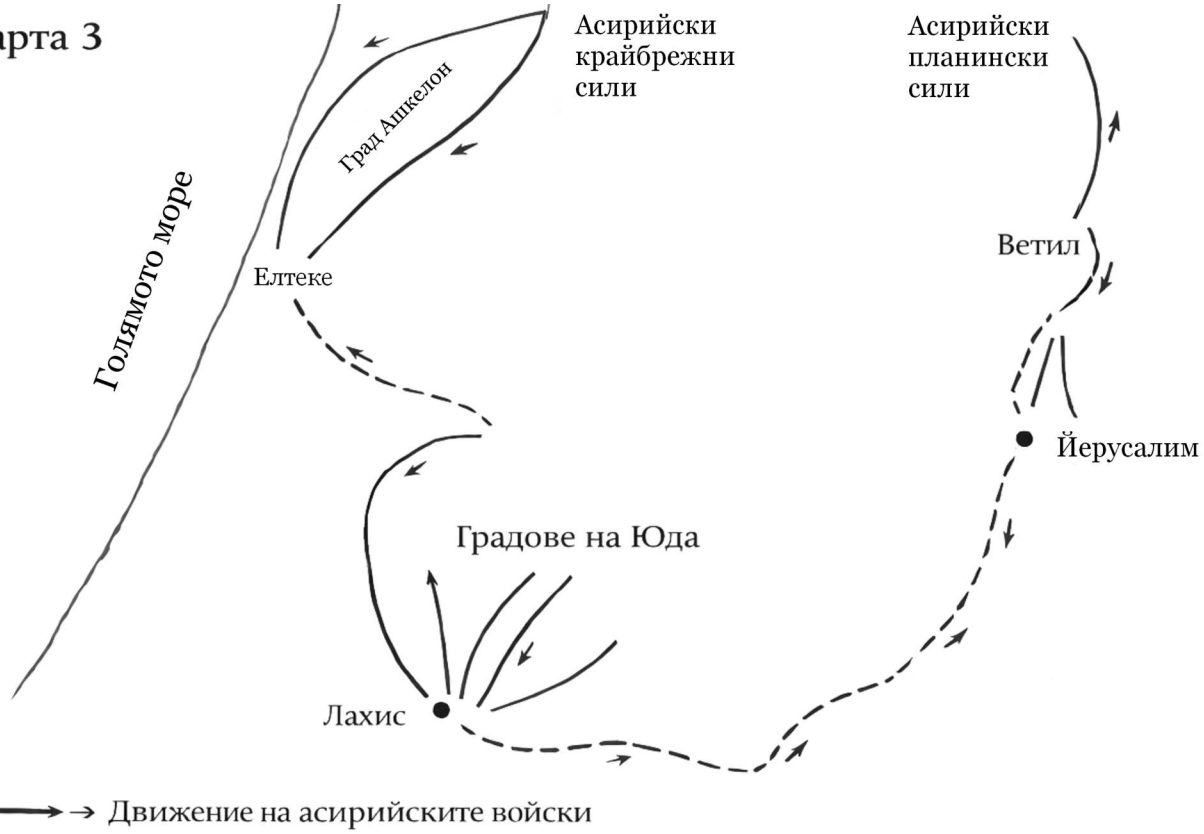
9. Прочетете Исая 37:1–7. Какви нагласи се виждат в посланието на Езекия към Исая и в отговора на Исая?

10. Отговорът на Сенахирим (37:9–13) е още по-груб вариант на заплахите на неговия военачалник в глава 36. Прочетете Исая 37:21–38. Каква е същността на отговора на Исая към подигравките на Сенахирим?

11. Сравнете думите на надежда към Езекия (37:30–32) с изненадващо краткото описание на края на похода на Сенахирим и на самия му живот (37:36–38).

12. В какво отношение можете да вземете реакциите на Езекия и Исая към Сенахирим като пример за своя собствен отговор при натиск и заплаха?

Карта 3

12. Суверенният Бог и забравящият цар

Исая 38:1–39:8

Това беше чудо. Животът на Езекия беше удължен с петнадесет години. Може би бихме очаквали той да изживее тези години с незабравима благодарност и доверие, но Библията, с честния си реализъм, ни показва, че не е било така.

В следващата глава ще видим как Езекия пренебрегва предупрежденията, които е получил, и допуска коварен враг в дома си.

1. Според вас кое е по-опасно за вярата — страданието или благополучието? Защо?

2. Прочетете Исая 38:1–22. Как съчетавате Господното слово в стих 1, че Езекия няма да оздравее, с обещанието в стих 5, че ще живее още петнадесет години?

3. Какъв точно знак дава Бог на Езекия (ст. 7–8)?

4. С какви ярки образи Езекия описва своята смъртоносна болест (ст. 10–14)?

5. Какво според вас разбира Езекия за смъртта въз основа на стих 18?

6. Каква увереност намира Езекия в Божията любов в стихове 15–20?

7. Какви трайни истини откривате в глава 38, за които можете да се държите здраво във времена на болест и страдание?

8. Прочетете Исая 39:1–8. Дерек Киднър казва за тези стихове: „Вярата на Езекия, доказала се пред най-тежките удари, се разтапя при докосването на ласкателството, а светът постига нова победа чрез своето „приятелство““ (*The New Bible Commentary*, стр. 610).
Смятате ли, че това е справедлива оценка на стихове 1–4? Защо или защо не?

9. Какво наказание обявява Исая за неверността на Езекия (39:5–7)?

10. Как тълкувате отговора на Езекия — както думите му, така и мислите му (39:8)?

11. По какъв начин този пасаж разширява или променя разбирането ви за това кой е Бог и как отговаря на нашите молитви?

Част 2

Намиране на надежда

13. Неуморна вяра в неуморен Бог

Исая 40:1–31

В Исая 40 и следващите глави краят на вавилонския плен вече се предполага, а целта на пророка е да възстанови вярата и надеждата на народа си чрез пророчества за освобождение от плен и нов призив да бъдат Божии служители и светлина за народите.

Сред превратностите на историята Святият, Богът на благодатта, неуморно говори на народа Си, разкривайки Себе Си като Бог на благодатта, несравнимо велик Бог и Един, Който управлява хода на историята — дори когато се издига тиранин, за да всява страх по света.

Народите, изплашени, се обръщат към своите идоли. Но Израел е призован да се довери на Бога в такива разтърсващи времена. И същото важи и за нас.

1. Опишете ситуация, в която хората се обръщат към „идоли“ (например пари, власт или удоволствие) като източник на утеха за своите страхове.

2. Прочетете Исая 40:1–31. Един нежен, привличащ глас говори на Божия народ в стихове 1 и 2. Какви са последиците от трите утвърждения, въведени с думата „че“?

3. По това време робите без съмнение са били използвани при строеж на пътища. Какъв „път“ призовава гласът да бъде приготвен в стихове 3–5?

4. Пустини, долини и планини са пречки за транспорт и общуване. Ако цялото човечество трябва да види славата на Господа, тези пречки трябва да бъдат премахнати. С какви пречки се сблъсквате вие като група или църква — както в местното свидетелство, така и в мисионерските усилия?

Как могат тези пречки да бъдат премахнати?

5. Втори глас се издига в стихове 6–8. Какъв силен контраст се представя в тези стихове?

6. Третият глас в стих 9 казва: *„Ето вашия Бог!“* Какъв е този Бог според стихове 10 и 11?

7. По какви различни начини несравнимото величие на Бога е утвърдено чрез поредицата от въпроси и твърдения в стихове 12–17 и 21–26?

8. Изхождайки от възвишеното видение за Бога в стихове 12–17, Исая отправя силна критика към идолопоклонството в стихове 18–20. Как подходът на Исая се сравнява с начина, по който днес се справяме с идолопоклонството в църквата?

9. Какви последици следват от заявлението, че нашият Бог управлява звездите (ст. 25–26)?

10. Какво е оплакването на Израел в стих 27?

Как отговаря пророкът (ст. 28–31)?

11. Как тези стихове ви дават насърчението, от което се нуждаете днес?

14. Божият слуга: образ и реалност

Исая 42:1-25

Едно от най-запомнящите се изказвания на Исус се намира в Марк 10:45: *„Човешкият Син не дойде, за да Му служат, а да служи и да даде живота Си като откуп за мнозина.“*
Едно от най-запомнящите се действия на Исус се случва в горницата, където, по време на последната вечеря с учениците Си, Той измива краката им. След това им казва: *„Вие Ме наричате Учител и Господ — и правилно, защото такъв съм… Аз ви дадох пример, за да правите и вие както Аз направих на вас“* (Йоан 13:13, 15).

Корените на тези запомнящи се думи и дела на нашия Господ се намират в тези глави от Исая, където Бог постепенно разкрива характера на Избавителя, Когото ще даде на Израел — могъщ Избавител, Който въпреки това ще бъде смирен Служител.

1. Каква е вашата реакция към думата „роб“?

В какъв смисъл тя може да бъде подходящо описание на един християнин?

2. Прочетете Исая 42:1–9. Какви положителни и отрицателни изрази се използват, за да се опише Божият Служител в стихове 1–4?

3. В стихове 5–9 Бог се обръща към Своя Служител. Какво е направил Бог и какво ще направи за Своя Служител според тези стихове?

4. Как бихте обобщили служението и задачите на Служителя според стихове 1–9?

5. Какъв е обхватът на служението на Служителя (ст. 4, 6)?

6. По какъв начин описанието на Служителя и Неговото служение насочва към личността и делото на нашия Господ?

7. В какво отношение този пасаж ви предизвиква — в характера ви и във вашето служение?

8. Прочетете Исая 42:10–25. С какви ярки образи стихове 10–17 описват Господа в действие?

9. Как стихове 18–25 описват състоянието на народа на Израел?

Какво е обяснението за тяхното настоящо състояние?

10. Обещанията са нужни, защото хората често са неверни. Но всяка дума на Бога е обещание — каквото казва, Той ще го извърши. Разгледайте в тази глава глаголите, в които Бог е подлогът. Кое от тези обещания можете да приемете лично за себе си сега?

15. Реки в пустинята

Исая 43:1-44:5

Как се чувствате, когато чуете думите *„Обичам те“*?
Не бива да се срамуваме да изразяваме тези чувства. Но много от нас рядко — или почти никога — са чували тези думи. А понякога, подобно на радио сигнал, заглушен от шум, истинското им значение се изкривява от прекомерната им употреба в безброй песни, книги и филми. В този пасаж ще чуем тези думи отново — така, че да можем да бъдем напълно уверени в Божията любов към нас лично.

1. На какво основавате усещането си за собствена стойност?

2. Прочетете Исая 43:1–44:5. Думите „Но сега“ в стих 1 въвеждат контраст между 42:18–25 и 43:1–7. В какво се състои този контраст?

3. Открийте глаголите в 43:1–7, в които Бог е подлогът, а Божият народ (Израел и неговите потомци) е обектът.

Как се чувствате от това, че сте обект на такива твърдения?

4. Стих 2 е донесъл насърчение на безброй вярващи във времена на трудности. Опишете как сте преживявали Божието присъствие в трудни моменти.

5. В стихове 8–13 Израел е призован на международно събрание на идолопоклонници и техните идоли. За какво Господ го призовава да свидетелства?

6. Положението на юдеите изглежда безнадеждно. Но според стихове 14–15 какво ще направи Бог с Вавилон?

7. Какво би било значението на стихове 16–17 за израилтяните?

8. Какво ще направи Бог за Израел (ст. 19–21)?

9. Стихове 22–24 описват робското религиозно поведение на Израел, което не е угодно на Бога. Какво обещание Бог отново дава на Своя народ (ст. 25)?

Какво предупреждение им отправя (ст. 27–28)?

10. Стих 19 казва: *„Ето, правя нещо ново.“* Бог е преобразяващ и създаващ наново Бог. Той е Този, Който прави всичко ново (Откр. 21:5). Той е Този, Който призовава в съществуване неща, които не съществуват (Рим. 4:17). Има ли „нещо ново“, което трябва да очаквате с вяра Бог да извърши във вашия живот?

11. Както „но сега“ в 43:1 сияе ярко на фона на тъмнината в 42:18–25, така и „но сега“ в 44:1 сияе на фона на 43:22–28. Божието търпение не се е изчерпало. Какво обещава Той на Своя народ в 44:1–5?

12. Представете си великото завръщане на Божия народ (43:5–7) и присъединяването на чужденци към тях (44:5). Как би могло да стане това?

16. Обръщане към Бога

Исая 45:1-25

Съществува добре позната история за обръщането на великия баптистки проповедник Чарлз Х. Спърджън. На 6 януари 1850 г., когато още е тийнейджър, той посещава служба в малък методистки параклис. Поради снежна буря определеният проповедник не успява да пристигне и един от настоятелите — обикновен обущар — застава да проповядва. Без да има много какво да каже, той се придържа към думите на текста си — Исая 45:22: *„Обърнете се към Мен и ще бъдете спасени, всички краища на земята; защото Аз съм Бог и няма друг.“* Накрая, като вижда в Спърджън непознат, той казва: „Млади човече, изглеждаш много нещастен — погледни към Исус. Погледни! Погледни!“

„Погледнах,“ казва Спърджън, „докато почти не изгледах очите си; и на небето ще гледам още — в неизказана радост.“

1. Как разбирате понятието „Божие провидение“?

2. Прочетете Исая 45:1–25. В 44:23 Бог казва за Кир (царя на Вавилон), че той е Негов пастир, който ще възстанови Йерусалим и храма. Какво ще направи Бог за Кир според 45:1–8?

3. Стих 4 и стих 6 дават поне две причини защо Бог ще използва Кир. Кои са те?

4. Какви практични изводи следват от твърденията в тази глава, че зад действията на един световен владетел (ст. 1), зад тъмнината, както и зад светлината (ст. 7), зад бедствията, както и зад благополучието (ст. 7), стои суверенният Господ Бог?

5. Кога последно сте се оплаквали пред Бога?

Как ви отговори Той?

6. В стихове 9–13 защо Израел се оплаква и какъв е Божият отговор?

7. Защо според вас изобличението на Исая (ст. 9–10) и напомнянето от Бога (ст. 11) идват към Израел по този начин?

8. В стих 14 Господ говори на Израел. В стихове 15–17 Исая се удивлява на Божиите дела. В стихове 18–19 Господ отново говори. Как са описани чужденците, които идват при Израел (ст. 14)?

9. Какво казват стихове 14–19 за взаимоотношението на Бога с Израел?

10. В стихове 20–25 хоризонтът се разширява до „краищата на земята“. За какво са призовани тези народи?

11. Какво означава изразът „в Себе Си се заклех“ в стих 23?

12. В Римляни 14:11 как апостол Павел прилага стих 23 към нашия Господ Исус Христос?

Какви са последствията от този стих за нашия живот?

17. Основи за служение

Исая 49:1-18

Исая 42:1–25 беше първият пасаж, в който Господ започва да разкрива на Исая характера на Могъщия Избавител, Когото ще изпрати — Избавител, Който въпреки това ще бъде смирен Служител.

Този пасаж е втората т.нар. „песен за Служителя“, която разкрива още повече за Служителя и за това как ще живее. Думите се отнасят преди всичко за нашия Господ, но всички Негови служители могат да ги приемат и като модел за своето служение.

1. Когато в живота ви дойдат обезсърчение, разочарование или отчаяние, как се справяте с тях?

2. Прочетете Исая 49:1–18. В стихове 1–3 Служителят описва призива на Господа. Кои изрази в тези стихове показват как Бог изцяло е подготвил Своя Служител?

3. Как Служителят коригира първоначалния си обезсърчен отговор (ст. 4) на Господния призив?

4. Господ дава на Своя Служител по-широко поръчение в стихове 5–7. Какво включва това по-широко поръчение и какъв ще бъде неговият резултат?

5. Прегледайте реакциите на Служителя в стихове 1–7 към Господния призив. Как той гледа към миналото и към бъдещето, за да намери насърчение?

6. Господ ще спаси Своя народ, а Служителят ще бъде посредникът на Неговия завет с народа. Как стихове 8–12 описват различните аспекти на Божието спасение?

7. По какъв начин стихове 8–12 дават предварителен поглед към служението на Исус Христос?

8. Какво е пълното значение на думите „утешава“ и „ще се смили“ в стих 13?

Защо това е причина цялото творение да запее?

9. Израел (Сион) отговаря с оплакване — не с песен — в стих 14. С какви аргументи Господ опровергава това оплакване в стихове 15–18?

10. Прегледайте силите, които този пасаж мобилизира в борбата срещу обезсърчението и отчаянието.

Как това разбиране ви помага в ежедневните битки, с които се сблъсквате?

18. Сърцето на Стария завет

Исая 52:13-53:12

В глави 51–52 на Исая се усеща нарастващо очакване, тъй като времето за освобождението на юдеите от плен наближава. В Исая 51:9–11 се записва молитва Бог да действа и се рисува картина на изгнаници, които се завръщат в Сион, увенчани с вечна радост. След това, в 52:1, Йерусалим е призован да се събуди и да стане от праха. Защо? Защото вестоносец вече се приближава по планините с добра вест: Бог е на път да избави народа Си. Време е да напуснат Вавилон.

В този пасаж отново се въвежда Служителят на Господа, чиято самотна агония е цената за завръщането на Неговия народ.

1. Помислете за момент, когато някой е страдал за вас. Опишете как според вас е изглеждало това страдание за този човек.

2. Прочетете Исая 52:13–53:12. Как реагират мнозина към Служителя? Защо (52:14–15)?

3. Какво ще се случи със Служителя — и с народите (52:15)?

4. В 52:10 ни се казва, че Господ ще „оголи святата Си мишца“, т.е. ще действа, за да спаси народа Си. Но когато го направи, какъв вид личност се разкрива (53:1–3)?

5. Как тези стихове (53:4–6) обясняват страданията на Служителя?

6. Как Служителят се държи по време на страданието си (53:7–9)?

С какъв резултат?

7. Какво ще последва като резултат от страданията на Служителя (53:10–12)?

8. Кои, според вас, са най-впечатляващите връзки между това пророчество и живота на нашия Господ Исус Христос?

9. Сравнете 1 Петрово 2:21–25 с Исая 53. Какви са паралелите?

10. Защо според вас Петър използва Исая 52–53 в своето послание?

11. Предложете причини защо Исая 53:5 е наречен „горящото сърце“ на Стария завет — и дори на цялата Библия.

12. Как откликвате на това ярко описание на страданието на Христос за вас?

19. Възкликнете от радост

Исая 54:1-55:13

В това изучаване очакването, което нарастваше в предишните глави, избухва в песен и призив. Един посетител в магазин за арфи забелязал, че когато струните на най-голямата арфа били дръпвани, всички останали арфи в магазина започнали да звучат в съзвучие с нея. Нека и нашите сърца зазвучат в хармония с музиката на Исая в това изучаване.

1. Опишете момент, в който сте били изпълнени с радост от познаването на Бога — дори насред скръб.

2. Прочетете Исая 54:1–17. В 54:1–10 се използва разширена и сложна метафора за взаимоотношението между Йерусалим и Господа. Каква е тази метафора?

3. Какво се е случило със Сион и какво ще се случи с него?

4. В Исая 54:11–17 метафората се променя и става тази на възстановен град. Как бихте описали този град?

5. Изпълнението на тези чудесни обещания към Йерусалим — в миналото ли е, в настоящето или в бъдещето?

6. Божията любов към вас е по-непоклатима от планините (54:10 — най-стабилните образи в древния свят). Какви са последствията от това за вашия живот днес?

7. Прочетете Исая 55:1–13. В 55:1–5 е отправена удивителна покана. Кой е поканен?

Към какво са поканени?

8. В 55:6–7 се въвежда чувство за спешност. Как тези стихове очертават същността на истинското покаяние?

9. Какви промени извършват Божиите мисли и Божието слово според 55:8–13?

10. Тук отново виждаме мястото, където вечното Божие слово се пресича с нашия живот днес. Има ли начин, по който трябва да потърсите Господа (55:6) — отново или за първи път — за изобилен живот и за пълно прощение?

20. Непресъхващ извор

Исая 58:1-14

Случвало ли ви се е да се борите с това как да съчетаете социалната активност с живот на поклонение? Чувствали ли сте някога, че Бог не забелязва делото, което вършите за Него? Чудили ли сте се какво всъщност изисква Бог от вас?

В глави 56–66 се връщаме в родината на Израел. И бързо виждаме, че Божият народ не достига Божия идеал за истинско поклонение. Тези глави разкриват как истинското поклонение ще ни укрепи и ще ни направи като извор, който никога не пресъхва.

1. Как разпознавате религиозното лицемерие? Какво прави такова поведение толкова отблъскващо?

2. Прочетете Исая 58:1–14. В стихове 1–3 народът изглежда много религиозен (след разрушението на Йерусалим постите дори се увеличават). Те са объркани от това, че Бог изглежда не им обръща внимание. Каква оценка дават тези стихове за тяхната религиозност?

3. В стихове 3–5 Бог им задава въпроси. Защо отказва да обърне внимание на техния пост и да чуе молитвите им?

4. Какви съвременни примери биха могли да се сравнят с тази ситуация?

5. Какви положителни изисквания са изложени в стихове 6–10 като такива, които Господ желае и в които намира удоволствие?

6. Какви обещания за Господното благословение са дадени в стихове 6–12?

7. Размислете върху образите в стихове 10–12. Кой от тях (или кои) най-силно описва това, което бихте искали да видите в живота си?

8. Благотворителността сама по себе си не е достатъчна. В стихове 13–14 се говори за съботата. Как трябва да се характеризира нашето поведение в този свят ден?

9. Как принципът на пазене на съботата е приложим днес?

10. Какви стъпки трябва да предприемете в своя религиозен живот и в социалното си поведение, за да бъде животът ви „напоявана градина“ и „извор, чиито води не пресъхват“?

21. Дреха на хвала вместо дух на отчаяние

Исая 61:1-11

Когато Йерусалим бил разрушен, някои хора презрително го наричали „Сион, за когото никой не се грижи“ (Ер. 30:17). Той бил напълно презрян и изоставен.

Но Бог е Единственият, Който може да заличи неизличимото и да изцели неизцелимото. В тази глава виждаме Неговото изцеляващо и възстановяващо дело чрез Неговия Служител. Изцелението, което е описано тук, е толкова дълготрайно, колкото самото време, и толкова широко, колкото сътворения свят — и ние също можем да имаме дял в него.

1. Помислете за момент, когато сте се чувствали отхвърлени. Кой или какво ви донесе утеха?

2. Прочетете Исая 61:1–11. Исус започва общественото Си служение с цитат от стихове 1–2 в Назарет (Лука 4:16–21), а Уесли проповядва първата си открита проповед върху тези стихове в Бристол през април 1739 г. Представете си, че трябва да изнесете послание въз основа на този текст — какво бихте казали?

3. Обобщете преобразяващото служение на Господния помазан Служител в стихове 1–3.

4. Какви метафори са използвани в стих 3?

Какъв образ ви дава всяка от тях?

5. Как тези стихове носят насърчение в области на лична нужда?

6. Как стихове 4–9 описват преобразеното състояние на Сион?

7. Каква ще бъде реакцията на народа на Сион?

8. Как могат пророчествата от стихове 4–9 да бъдат разбрани метафорично (с отнасяне към народите извън Израел)?

9. Как двата образа за праведност в радостния изблик на песен в стихове 10–11 са подходящи?

10. В тази глава има силен акцент върху „праведност“ (ст. 3, 10–11) и „справедливост“ (ст. 8). Как можете да застанете за справедливост тази седмица — за слава на Божието име?

22. Завръщането на изгнаниците

Исая 62:1-12

Замисляли ли сте се някога какво е да бъдеш бежанец? Чудили ли сте се какво е чувството да събереш малкото вещи, които можеш да носиш със себе си, и с болка в сърцето да напуснеш семейния си дом, семейното си имение, гробовете на близките си, своя град, своята страна — може би завинаги?

Но какво, ако се появи възможност да се върнеш у дома — за ново начало под ново управление?

Възторгът и брачната радост в тази глава трябва да се разбират от гледната точка на завръщащите се изгнаници. Израилтяните може да са мислели, че Йерусалим е завинаги изоставен от Господа — но това не е така.

1. Кое за вас е най-радостното нещо в един сватбен ден?

2. Прочетете Исая 62:1–12. Исая не е мълчал относно нечестието на Юда и неговия съд. Какви мотиви разкрива стих 1 за неговия отказ да мълчи?

3. Как стихове 2–5 описват новото взаимоотношение между Бога и Сион?

4. Кои са „те“ в стих 4?

5. Спрете и размислете върху новите имена на Сион. „Хефциба“ означава „Моята наслада е в нея“, а „Беула“ означава „омъжена“. Как откликвате на тези изрази на Божиите чувства към вас?

6. Каква ще бъде ролята на стражите на Йерусалим?

7. Какво е обещано в стихове 8–9?

8. Опишете сцената, която се разкрива в стих 10.

9. Каква роля имат празничните шествия и публичните свидетелства в църквата днес?

10. Каква награда и въздаяние ще придружават Господа (ст. 11)?

11. Отговорете с радостна молитва и поклонение към Бога, Който ви нарича „Търсена“, „Град не вече изоставен“ (ст. 12).

23. Вик за прошка и съживление

Исая 63:7-64:12

Случвало ли ви се е да се обезсърчите, когато гледате Божия народ такъв, какъвто е днес? Сравнявате ли членовете на своята църква с това, което са били в други времена в миналото? Чувствате ли се недостатъчни пред онова славно видение за църквата, която Христос ще представи на Бога — *„славна църква, без петно или бръчка, или нещо подобно, но свята и непорочна“* (Еф. 5:27)?

И за Исая това е разтърсващо преживяване — да се обърне от видението за сияещия Сион в глави 60–62 към Сион такъв, какъвто е в действителност.

1. Кои са някои от характеристиките на духовното съживление?

2. Прочетете Исая 63:7–18. Какво научаваме от начина, по който Исая започва своята дълга и страстна молитва в стих 7?

3. Стих 9 припомня как Бог извежда народа Си от робството в Египет. Как стихове 8–9 описват топлотата на взаимоотношението на Бога с Неговия народ?

4. Каква е Божията реакция към бунта на Израел според стих 10?

5. Какво си спомня наказаният народ за Божиите велики дела (ст. 11–14)?

6. Прегледът на Исая за Божиите действия представя Бога едновременно като Спасител и като Враг, действащи в близка връзка (ст. 8, 10). Защо тези описания изглеждат несъвместими, дори противоречиви, за много съвременни читатели?

7. Прочетете Исая 64:1–12. Кой силен израз, повторен три пъти в 63:16 – 64:12, придава на молитвата особена интензивност (63:16; 64:8)?

8. Каква диагноза за състоянието на Израел разкрива молитвата на Исая?

9. Как Исая вижда Божията ръка в това тежко състояние и как Израел гледа към Бога, за да ги избави от него (63:15, 17; 64:1, 4–5, 8)?

10. Божиите намеси винаги са изненадващи. Как виждате Божието действие в света днес?

11. Как следването на модела на този пасаж може да обогати и задълбочи вашия молитвен живот?

24. Страхът и славата

Исая 65:17-66:24

Надеждата има сила да съхранява живота. Отново и отново, както показват спомените от лагерите за военнопленници, хората, които имат за какво да живеят, оцеляват, а тези, които губят надежда, умират при същите условия.

През цялата книга на Исая основната тема е, че вярната Божия любов трябва да бъде основата на лоялната вяра на Неговия народ. Сега, когато книгата достига своята кулминация, той описва деня, когато вярата и надеждата ще се изпълнят. Ще има ново небе и нова земя, в които любовта царува. Но това не е приказен край. Както и в глава 6, Исая не може да пренебрегне факта, че някои хора отхвърлят добрата вест. Един ден тяхното отхвърляне ще бъде окончателно потвърдено.

1. Смятате ли, че е възможно да има напълно праведен гняв (без скрити или неправилни мотиви)?

2. Прочетете Исая 65:17–25. Какви прости радости и удоволствия характеризират новото небе и новата земя (ст. 17, 19, 24)?

3. Защо според вас надеждите в стихове 17–25 са изразени по толкова земен и обикновен начин?

Отговаря ли това на вашите очаквания? Защо или защо не?

4. *„Преди да извикат, Аз ще отговоря“* (ст. 24). Как това се е проявило във вашия живот?

5. Прочетете Исая 66:1–24. Какво е Божието обвинение (66:1–2)?

6. Какви поклонници Бог цени (66:2)?

Какви поклонници не Му угаждат (66:3–4)?

7. Как можем най-добре да съхраним тези два полюса — благоговение и близост — които характеризират истинското поклонение?

8. Според 66:7–11 привидно безплодният, изоставен и бездетен Сион ще има деца. Кои аспекти на метафората за раждането се подчертават тук?

9. Един ден Бог окончателно ще яви Своята ръка (66:14) и ще събере всички народи за последно откровение на Своята сила и слава. Кои са отрицателните аспекти на тази последна намеса (66:14–16, 24)?

10. Когато тази глава се чете в синагогата, обичайно е да се прочете отново 66:23 след 66:24. Кои са положителните аспекти на окончателното откриване на Божията слава (66:12–13, 19, 23)?

11. За да завършите своето изучаване върху Исая, прочетете или изпейте следните думи и опишете как надеждата, която изразяват, ви насърчава да се доверявате на Бога:

О, радост е да Те видя да царуваш,
Тебе, мой възлюбен Господи!
Всеки език да изповядва Твоето име,
Поклонение, чест, слава и благословение
Да бъдат принесени с радост към Теб —
Тебе, мой Учителю и мой Приятелю,
Оправдан и възцарен
До най-далечните краища на земята,
Прославян, почитан и притежаван.
(Ф. Р. Хавъргал, „Ти идваш, о, мой Спасителю“)

Бележки за водещия

Воденето на библейска дискусия може да бъде приятно и възнаграждаващо преживяване. Но може да бъде и плашещо — особено ако никога не си го правил преди. Ако се чувствате така, вие сте в добра компания. Когато Бог призова Моисей да изведе израилтяните от Египет, той отговори: *„О, Господи, моля Те, изпрати някой друг“* (Изход 4:13).

Когато Соломон стана цар на Израил, той почувства, че задачата е далеч над възможностите му: *„Аз съм само малко дете и не знам как да изпълнявам задълженията си… Кой е способен да управлява този велик народ?“* (3 Царе 3:7, 9).

Когато Бог призова Еремия да бъде пророк, той отговори: *„Ах, Господи Боже! Аз не умея да говоря; аз съм още млад“* (Еремия 1:6).

Учениците също били *„необразовани, обикновени хора“* (Деяния 4:13). Тимотей бил млад, слаб и уплашен. „Трънът в плътта“ на Павел го карал да се чувства слаб. Но Божият отговор към всички Негови служители — включително и към вас — е същият: *„Моята благодат ти е достатъчна“* (2 Коринтяни 12:9). Успокойте се. Бог помогна на тези хора въпреки слабостите им и може да помогне и на вас въпреки чувството ви за недостатъчност.

Има и друга причина да бъдете насърчени. Воденето на библейска дискусия не е трудно, ако следваш определени насоки. Не е нужно да бъдеш експерт по Библията или обучен учител. Предложенията по-долу ще ви помогнат да изпълните ролята си като водач ефективно и с радост.

Подготовка за изучаването

1. Помолете Бог да ви помогне да разберете и приложите пасажа в собствения си живот. Ако това не се случи, няма да бъдете готови да водите другите. Молете се и за различните членове на групата. Помолете Бог да отвори сърцата ви към посланието на Неговото Слово и да ви мотивира към действие.

2. Прочетете въведението към целия наръчник, за да получите общ поглед върху цялата книга и въпросите, които ще бъдат разгледани.

3. Когато започвате всяко изучаване, прочетете и препрочетете определения библейски пасаж, за да се запознаете добре с него.

4. Работете внимателно през всеки въпрос в изучаването. Отделете време за размисъл, за да прецените как да отговорите.

5. Запишете мислите и отговорите си, докато се подготвяте. Това ще ви помогне да изразите ясно разбирането си за пасажа.

6. Може да ви е полезно да имате подръка библейски речник. Използвайте го, за да намерите значенията на непознати думи, имена или места.

7. Помислете как можете да приложите Писанието в живота си. Помнете, че групата ще следва вашия пример при отговора на въпросите – те няма да навлязат по-дълбоко, ако вие не го направите.

8. След като завършите собственото си изучаване на пасажа, запознайте се с бележките за водещия на изучаването. Те са предназначени да ви помогнат в няколко аспекта:

   Първо, те разкриват целта, която авторът на наръчника е имал предвид при създаването на изучаването. Отделете време, за да помислите как въпросите работят заедно, за да постигнат тази цел.

   Второ, бележките предоставят допълнителна информация за фона или предложения за динамиката на групата относно различни въпроси. Тази информация може да бъде полезна, когато хората имат затруднения в разбирането или отговора на даден въпрос.

   Трето, бележките за лидера могат да ви предупредят за потенциални проблеми, които може да срещнете по време на изучаването.

9. Ако искате да си припомните нещо, споменато в бележките за водещия, направете си бележка под съответния въпрос в изучаването.

Водене на изучаването

1. Започнете изучаването навреме. Освен ако не водите евангелизационно библейско изучаване, започнете с молитва, като молите Бог да ви помогне да разберете и приложите пасажа.

2. Уверете се, че всеки във вашата група има помагало или знае кой текст ще се изучава. Насърчавайте ги да се подготвят за всяка дискусия, като си прочетат предварително текста.

3. В началото на първата ви среща обяснете, че тези изучавания са предназначени да бъдат дискусии, а не лекции. Насърчавайте членовете на групата да участват. Въпреки това не оказвайте натиск върху по-срамежливите в първите няколко срещи.

4. Прочетете уводния параграф в началото на дискусията. Това ще насочи групата към изучавания пасаж.

5. Прочетете пасажа на глас, ако изучавате една глава или по-малко. Можете да го направите сами или някой друг може да чете, ако е помолен предварително. По-дълги пасажи понякога може да се четат на части в различни моменти. Някои изучавания обхващат няколко глави – тогава четенето на глас може да отнеме твърде много време, затова членовете трябва просто да прочетат зададените пасажи предварително.

6. Когато започнете да задавате въпросите, имайте предвид следното. Първо, въпросите са създадени да се използват така, както са написани. Ако желаете, можете просто да ги прочетете на глас или да ги изразите със свои думи, но не се препоръчва ненужно преформулиране. Второ, въпросите са предназначени да насочат групата към разбиране и прилагане на основната идея на пасажа.

Авторът на помагалото е изложил своята представа за основната идея в целта на изучаването в бележките за водещия. Опитайте се да разберете как пасажът изразява тази идея и как въпросите помагат да се води групата в тази посока.

Понякога може да е подходящо да се отклоните от помагалото. Например, ако даден въпрос вече е бил отговорен, преминете към следващия. Или ако някой повдигне важен въпрос, който не е включен – отделете време да го обсъдите. Важно е да проявявате преценка. Има много пътища към целта, но най-лесният обикновено е предложеният от автора.

7. Избягвайте да отговаряте сами на въпросите. Ако е необходимо, повторете или преформулирайте въпроса, докато стане ясен. Ако водачът говори твърде много, групата бързо става пасивна.

8. Не се страхувайте от тишината. Хората имат нужда от време да мислят, преди да отговорят.

9. Не се задоволявайте само с един отговор. Питайте: „Какво мислят останалите?“ или „Нещо друго?“

10. Оценявайте всички приноси. Стремете се да утвърждавате. Ако отговорът е очевидно грешен, попитайте: „Кой стих те доведе до този извод?

11. Не очаквайте всички отговори да са насочени към вас. С времето участниците ще започнат да общуват помежду си – знак за здрава дискусия.

12. Не се страхувайте от противоречия. Те могат да бъдат полезни. Ако не разрешите нещо напълно, продължете и го имайте предвид за по-късно.

13. Придържайте се към разглеждания пасаж. Той трябва да бъде основният източник на отговори. Избягвайте излишни отклонения.

14. Периодично обобщавайте казаното от групата, за да свържете идеите и да дадете последователност – но без да изнасяте лекция.

15. Завършете с разговорна молитва, молейки Бог да помогне да приложите наученото.

16. Завършете навреме.

Компоненти на малките групи

Една здравословна малка група трябва да прави повече от изучаване на Библията. Има четири основни компонента, които трябва да се вземат предвид при организирането на времето ви заедно.

Грижа. Малките групи ни помагат да растем в познанието и любовта към Бога. Библейското изучаване е ключът към осъществяването на това и е основата на вашата малка група.

Общност. Малките групи са прекрасно място за изграждане на дълбоки приятелства с други християни. Отделете време за неформално взаимодействие преди и след всяко изучаване. Планирайте дейности и игри, които ще ви помогнат да се опознаете. Прекарвайте време, забавлявайки се заедно—организирайте пикник или гответе вечеря заедно.

Поклонение и молитва. Вашето изучаване ще бъде обогатено чрез време, прекарано в прослава на Бога с молитва или песен. Молете се за нуждите на другите и следете как Бог отговаря на молитвите във вашата група. Помолете Бог да ви помогне да приложите наученото в изучаването.

Изходяща дейност. Обръщането към другите може да бъде практичен начин за прилагане на наученото и ще предпази групата ви от прекомерен фокус върху себе си. Организирайте поредица от евангелизационни дискусии за вашите приятели или съседи. Помогнете на възрастен приятел, като почистите неговия двор. Служете заедно в кухня за бедни или прекарайте ден, като помагате на някое социално служение в града ви.

Много допълнителни предложения и помощ във всяка от тези области могат да бъдат намерени в *Small Group Idea Book*. Информация за изграждане на малка група можете да откриете в *Small Group Leaders' Handbook* и *The Big Book on Small Groups* (и двете от *InterVarsity Press*). Прочитането на една от тези книги би било полезно за вас.

Лидерски бележки върху изучаванията

1: Празна религия (Исая 1:1-31)

Цел: Да се отстрани външната обвивка на празната (дори отблъскваща) религиозност, за да се открие същината на това, което Бог наистина изисква.

Въпрос 1

Всяко изучаване започва с „въвеждащ" въпрос, който се задава преди прочита на текста. Тези въпроси са важни по няколко причини:

Първо, те помагат на групата да се отпусне и да започне да общува. Колкото и добре да се познават хората, винаги има първоначално напрежение. Един добър въпрос „разчупва леда".

Второ, те насочват мисленето към темата на урока. Хората често идват разсеяни от други неща — работа, срещи, задачи. Един добър въпрос привлича вниманието им към изучаването.

Трето, тези въпроси могат да разкрият къде мисленето или чувствата ни се нуждаят от промяна чрез Писанието. Затова е важно текстът да не се чете преди въвеждащия въпрос — за да може отговорите да бъдат честни и неподготвени. След това Божието слово ще покаже къде е нужно коригиране.

Въпрос 2. Първият образ е този на бунтовни деца. Вторият прави контраст между поведението на народа и това на домашните животни — и то не в полза на народа.

Въпрос 3. Тези стихове дават пъстра картина на греха: Четем за бреме от вина (ст. 4), наследена поквара (ст. 4), презрение към Господа и Неговата воля (ст. 4), общество болно и разранено (ст. 5–6), хора, които сами търсят още наказание — като зависими, които се връщат към това, което ги разрушава. Страната е описана като „опустошена“, „изгорена“ и разграбена. ЙЙерусалим, Божието бижу, е сравнен с изоставена колиба в поле и със Содом и Гомор — символи на поквара и съд.

Въпрос 5. Да, хората са били много религиозни: жертви, приноси, тамян, събрания, съботи и празници. Но Бог отхвърля тази неморална религиозност. Той намира жертвите им безсмислени. Не иска нито да гледа, нито да слуша. Не може да търпи това.

Въпрос 6. Както в музиката, която се изкачва към кулминация, тук пророкът използва кратки, отсечени изрази за подчертаване. Божиите заповеди са кратки и остри — в контраст с по-бавния и поканващ тон, който следва.

Въпрос 8. Градът, който някога е бил верен, е станал невярна блудница. Някога изпълнен с правда, сега е пълен с убийци, развалено сребро, разредено вино и покварени управници. Затова Бог ще се намеси чрез пречистващ съд.

Въпрос 9. Божият съд е описан като: изгарящ (ст. 25), пречистващ (ст. 25), поглъщащ (ст. 28), изсушаващ (ст. 30), опустошаващ (ст. 30), пламтящ (ст. 31). Той ще падне върху неразкаялите се. Но целта му не е отмъщение, а изкупление — стих 27 е центърът на този откъс.

Въпрос 10. Някои смятат, че обещанието и поканата тук са неуместни. Но стихове 19–20 естествено водят към обобщението в стих 18. Покаянието е представено като разумно обръщане към Бога. Аленото и пурпурното са силни цветове — но трябва да се очистим (ст. 16). И все пак само Божията благодат може да изтрие греха.

2: Откровението на Божията слава (Исая 2:1-22)

Цел: Да се изследват характеристиките на идващия Божи ден на съд, за да преценим как трябва да живеем днес.

Въпрос 2. Идеята за „деня на Господа“, „онзи ден“ или „последния ден“ е често срещана при пророците. Ако възникне въпросът „Към кой период се отнасят тези изрази?“, може да помогне следната илюстрация:

В изглед А: два кръга изглеждат в една равнина. Само при изглед Б отстрани се вижда, че има разстояние между тях в дълбочина. По същия начин в пророчеството различни събития могат да бъдат описани сякаш са едно, но всъщност се изпълняват в различни моменти. Изглежда сякаш изпълнението на тези думи в Исая все още лежи в бъдещето, особено в деня на съда. Но силата на Христос да привлече всички хора към Себе Си, когато бъде издигнат, е нещо, което вече виждаме да се изпълнява.

Въпрос 3. От Псалм 68:15–18 е ясно, че превъзходството на ЙЙерусалим сред планините, планината Сион, се дължи на факта, че там се намира храмът — мястото, където Бог е поставил името Си, символ на Неговото присъствие сред народа Му.

Въпрос 4. Народите идват да се покланят на Бога, да чуят Неговото слово, да се научат на Неговия закон (или наставление), да намерят пътищата Му и да ходят в Неговите пътеки. Те идват при Него, за да реши споровете им в дух на мир и радост.

Исая описва народите като стичащи се към ЙЙерусалим. Исус в Деяния 1:8 говори за учениците, които се разпространяват до краищата на земята. Образите се допълват взаимно. Видението на Исая не е етноцентрично, и Исус предвиди навлизането на езичниците в Църквата.

Въпрос 7. Земята е пълна с чужди суеверия (ст. 6), хитри съюзи (ст. 6), безкрайно богатство (ст. 7), военно оборудване (ст. 7) и идоли (ст. 8). Но „въпреки че е препълнена, земята е пуста: има всичко освен Бог“ (Киднер, *The New Bible Commentary*, стр. 592).

Исая вика към сънародниците си да видят празнотата на земята — празнотата от изоставянето на Бога (ст. 6), без прошка (ст. 9).

Въпрос 8. Споменати са величествени неща от природата: ливански кедри (сега много редки), башански дъбове, извисяващи се планини и високи хълмове. Изброени са и изкуствени неща: военни укрепления (ст. 15), дългобойни кораби (ст. 16) и гордият, надменен дух на човека (ст. 17). Идолите, които човечеството е издигнало, за да им се покланя вместо на истинския Бог, ще бъдат захвърлени в онзи ден — вече не богове, а за къртици и прилепи (ст. 20)!

3: Дивото грозде на Юда (Исая 5:1-30)

Цел: Да ни помогне да видим какви са последствията от несъгласуваността в нашия личен живот, както и в нашите църкви и народи.

Контекст: Може да обсъдите накратко в началото какво представлява притча и как се различава от алегорията — обикновено с една основна идея. Възможно е Исая да е въвел посланието, което иска да предаде, като е предложил да изпее любовна песен за лозе на популярен селски празник. Ако това е така, научаваме нещо за гъвкавостта на Исая като проповедник, който приспособява посланието си към аудиторията и ситуацията. Може да сравните притчата в тази глава с притчите в Марк 12:1–9 и Лука 13:6–9.

Структурно тази глава се разделя на три части: стихове 1–7, 8–23 и 24–30, които са свързани чрез образите на лозето или жътвата в стихове 1–7, 10–12, 17, 22 и 24. Главата завършва в дълбока тъмнина, предоставяйки рязък контраст с глава 6.

Въпрос 2. Всички възможни грижи са били положени за лозето: мястото било добре избрано и добре отводнено, почвата обработена, камъните премахнати, засадени отбрани лози. Имало наблюдателна кула за защита от крадци и винарска преса, издълбана в скалата. „Накратко, това било постоянна инвестиция, от която, естествено, собственикът очаквал най-добрата възможна реколта“ (Джон Брайт, *Peake's Commentary on the Bible*, изд. М. Блек и Х. Х. Роули, Лондон: Nelson, 1962, стр. 493).

Въпрос 3. Можеше ли да се направи нещо повече? Ако не — какво е обяснението? В стихове 5–6 прикритието на притчата започва да се разпада, защото Исая вече използва местоимения в първо лице, а към края на стих 6 заплашва да задържи дъжда — и кой освен Бог би могъл да направи това?

Въпрос 4. В този стих има внезапна промяна в ритъма и силна игра на думи, тъй като Исая изведнъж напълно сваля прикритието: Бог е излял грижата Си върху Израел и Юда. С право е търсил правосъдие и правда. Но това, което е намерил, е гнил плод от кръвопролитие и викове на страдание.

Въпрос 5. „Притчата показва, както нищо друго не би могло, чистата неразумност и необяснимост на греха — търсим някаква причина за провала на лозето, но такава няма. Само хората могат да бъдат толкова капризни“ (Киднер, *The New Bible Commentary*, стр. 594).

Въпроси 6–7. Стихове 8–10 описват земевладелците. Стихове 11–17 са за самоугаждащите се. Стихове 18–19 описват злосторниците. В стих 20 се осъждат онези, които обръщат моралните ценности. В стих 21 се споменават лъжливо мъдрите. Стихове 22–23 описват несправедливите. Споменатите грехове са предимно на онези, които са богати и влиятелни — безразлични към Божиите изисквания и закони за собственост, пияници, невежи или небрежни към Божиите дела и изисквания, пристрастени към злите си практики, и морални релативисти, които измерват всичко с пари.

Въпрос 8. В глава 2 Исая се оплаква, че земята е пълна с всичко — но в стих 12 отново изглежда, че хората имат очи за всичко, освен за Бога. Те не могат да видят Неговата ръка в действие. Стих 24 изостря критиката. Не че са невежи поради липса на знание, а че са умишлено такива, отхвърляйки Божия закон и пренебрегвайки Неговото слово. Има ярък контраст между това отношение и това на народите, които се стичат към ЙЙерусалим в 2:3.

Въпрос 9. Експлоататорите ще бъдат изгонени; техните разширени имения ще дават катастрофално ниски добиви; чревоугодниците ще гладуват и питието ще пресъхне; ненаситният апетит на смъртта ще стане още по-лаком от техния собствен (ст. 14), поглъщайки всички безразборно. Бог ще разкрие Своята правда и правосъдие. Втората картина изобразява прах, който се носи във въздуха, с трупове, разпръснати като тор по улиците. Ръката на Божия гняв е протегната (ст. 25).

Въпрос 10. Асирийската армия настъпва безмилостно като див звяр. Подобна картина се среща в 10:27–32. Сравнете плашещата атмосфера с думите „Гестапо“, „хуни“ или „Кемпейтай“, или с ужаса, в който жителите на Берлин са очаквали руското настъпление през 1945 г.

4: В присъствието на Бога (Исая 6:1-13)

Цел: Да размишляваме със страхопочитание и благодарност върху значението на Божия призив.

Въпрос 1. „Призвание“ означава призоваване — което предполага Призоваващ. Дали мисленето за „кариера“ е по-подходящо за нашата култура днес? Помислете защо употребата на термина „призвание“ често е ограничена само до определени професии.

Въпрос 2. Озия е имал дълго и успешно царуване, но в 2 Летописи 26:16–21 научаваме, че Озия е кадил тамян в храма. Свещениците го предупредили против това, защото само те били посветени да кадят тамян. Докато Озия спорел с тях, бил поразен от проказа. И имал проказа до смъртта си.

Според Исая 1:1, Исая бил призован известно време преди смъртта на Озия. Тогава защо се споменава Озия тук? Може би защото престолът на Озия бил останал празен. Тук виждаме, че Бог все още царува на Своя престол, дори когато земният цар не е там.

Въпрос 4. Антифонната песен на серафимите подчертава светостта на Бога и Неговата слава. Посланието за Божията святост било особено актуално за безгрижното, неморално общество по времето на Исая (виж 1:4; 3:8; 4:3; 5:16). Песента напомня на Исая за Божията природа, име и сила. Неговата слава, която е сиянието на Неговата святост, изпълва цялата земя. Това е фонът на посланията на Исая към народите (глави 13–23) и на изказвания като това в 11:9.

Може да сравните земетресението в храма със силата на Божия глас на планината Синай (Изход 19:16–19).

Въпрос 5. Бихме могли да очакваме Исая да бъде въодушевен от това, което е видял, но вместо това той е съкрушен от усещането за своята греховност и от увереността, че виждането на Бога ще доведе до смъртта му. (За други подобни преживявания виж Изход 33:20 и Съдии 13:22.)

Защо Исая специално споменава „устните“? Може би защото призивът му да бъде пророк е съсредоточен върху устата му. Или защото това, което излиза от устата, е знак за това, което става в сърцето (виж например Яков 3:2; Матей 12:34).

Въпрос 7. Стихове 6–7 показват как Светият отговаря на разкаянието и смирението. Действието на серафима изглежда заплашително, но всъщност е средство за прошка. Огънят очиства. След това на Исая е дадена увереност за неговото прощение.

Въпрос 8. Досега Исая е чувал серафимите. Сега чува самия Господ. За разлика от Гедеон, Моисей, Еремия и други, отговорът на Исая е без колебание.

Въпрос 9. Слушателите на Исая могат да чуят и да разберат до известна степен, но без да дадат необходимия отговор. Стих 10 ясно показва на самия Исая, че именно яснотата на неговото проповядване ще направи слепотата на хората още по-неоправдаема.

Въпрос 11. Божият отговор на въпроса на Исая колко дълго ще продължи това състояние е, че ще продължи, докато земята бъде опустошена и масово преселение я разруши. Деветдесет процента ще бъдат отведени първо, а след това останалите десет процента отново ще бъдат опустошени.

Исая е живял през разрушението на северното царство Израел през 722 г. пр.Хр. и е предсказал разрушението на южното царство Юда, което се случва около 587 г. пр.Хр. Последните изрази на стих 13 са породили много научни спорове. Съвременният английски превод предава последното изречение така: „Пънът представлява ново начало за Божия народ."

Образът е за чудото на нов растеж. Дървото (Божият народ), макар и жестоко осакатено и изгорено, отново пуска издънки. В контраст със „семето на злодеите" (1:4, RSV) — както Исая описва народа си — Бог ще изведе свято семе. В Исая 11:1 четем: „Ще излезе издънка от пъна на Есей; от корените му ще поникне клон, който ще даде плод." Това е препратка към Месията, който идва от Давидовия род (бащата на Давид е бил Есей).

5: Стой твърдо или изгуби всичко (Исая 7:1-25)

Цел: Да преосмислим какво означава да се доверяваме на Бога във време на лична или политическа криза и да насърчим всеки да Му се довери.

Контекст: Този откъс, както и цялата тази част (глави 7–10), изисква известна запознатост с историческия и географския фон, което е от голяма помощ за тълкуването. Вижте 2 Царе 16 и използвайте карта 1 и исторически препратки и данни, за да помогнете на групата си да си представи ситуацията. Расин, цар на Арам (Сирия), се е съюзил с Факей, цар на Израел (Ефрем), в коалиция срещу Ахаз, цар на Юда, за да разкъсат неговото царство и да поставят на трона в Юда сина на Тавиел (ст. 6). Защо са искали да направят това? Вероятен отговор е, че тяхната кампания срещу Ахаз не е била насочена срещу Юда като такъв, а е била опит да привлекат още един съюзник в конфедерация срещу (все по-заплашителната) Асирия. Исая казва, че този съюз ще се провали и правилно предсказва унищожението на Израел в рамките на едно поколение (ст. 8).

Въпреки че тези подробности помагат да се разбере текста, не позволявайте въпросите за факти и дати да отклонят групата от основната цел на изучаването.

Въпрос 2. Синът на Исая е жив символ на предупреждение и обещание. Дали Ахаз ще се обърне към Господа или не? Дали неговата глупост ще подложи народа му на страшен съд, от който ще се върне само остатък? Въпреки това, каквото и да направи Ахаз, ни се дава увереност, че остатък ще остане.

Въпрос 3. Исая спокойно нарича двамата северни врагове на Ахаз „димящи главни от огън" (ст. 4), както Бог го е наставил. Неговото отношение обобщава цялото му служение: доверие в Бога по всяко време.

Въпрос 4. Господ казва на Исая, че северната коалиция ще се провали. Силата на стихове 8–9 изглежда е, че това наистина ще се случи: столиците Дамаск и Самария ще паднат, както и техните водачи — Расин и синът на Ромелия — ще загинат. Виж също стих 16.

Някои учени възразяват срещу привидната безполезност на стих 8 като утеха за Ахаз. Каква полза би имало за Уинстън Чърчил през 1940 г. да му се каже: „До 2005 г. Германия ще бъде разбита"? Но всъщност тази фраза, която може да е била добавена по-късно, когато пророчеството е било записано, просто обобщава поредица от асирийски нашествия, чрез които Израел накрая губи не само националното си съществуване, но и своята етническа идентичност.

Въпрос 5. Стих 9 подсилва стих 4 със силна игра на думи. Брайт предава смисъла на стих 9 така: „Ако не стоите твърдо, уповавайки се на Господната вярност, няма да се утвърдите в положението си“ (Bright, *Peake's Commentary*, стр. 495).

Въпрос 8. Това е много обсъждан въпрос. Как би повлияло предсказанието за раждането на Месията след 700 години на Ахаз в този момент? Но в думите на Исая няма нищо за 700 години. Това знаем ние от нашата перспектива днес. Ахаз отхвърля знака — затова не можем да кажем какво би станало, ако го беше приел. Вместо това Исая предлага на Давидовата династия обещание — син на девица, чието име символизира Божието присъствие с народа Му, в което Ахаз не повярва. Само времето би показало поразителната точност, с която тези думи предварително описват нашия Господ. Но стихове 15–17 показват, че за момента Исая е имал предвид някое съвременно за него дете. Преди то да достигне възрастта на морална преценка (ст. 15–16), двете северни царства ще бъдат опустошени. Освен това Господ ще доведе върху неверния Ахаз и народа, над който той управлява, бедствие, което може да се сравни единствено с трагичното разцепване на Давидовото царство след смъртта на Соломон.

Въпрос 9. Асирия няма да се окаже приятелят, на който Ахаз се е надявал. Ахаз (виж 4 Царе 16:8–9) си е въобразявал, че има помощта на Асирия. Всъщност Бог „наема“ Асирия (временно), за да обръсне Юда от глава до пети и да я остави гола, сурова и засрамена.

Въпрос 11. Ще има рояци войници, които ще се настанят навсякъде като насекоми (ст. 18). „Наетият бръснач“ ще обръсне брадата на Ахаз (ст. 20), което ще се счита за голямо унижение. Стихове 21 и 22 изглеждат саркастични: човек ще се счита за щастлив в онзи ден, ако има една крава и няколко кози! И ще има толкова малко хора, останали в опустошената земя, че ще има изобилие от мляко за всички. Скъпите лозя ще запустеят и ще се разрушат; обработваните хълмове ще станат гъсталаци и храсти; ще бъдат свободни пасища за говеда и овце (ст. 23–25).

6: Защото ни се роди Дете (Исая 8:19-9:7)

Цел: Да освежим сърцата си с това удивително предсказание за това какъв ще бъде идващият Божи Цар и да се запитаме какво влияние ще има това в живота ни.

Ако е подходящо за контекста, можете да започнете това изследване с хора „Защото ни се роди дете“ от *Месия* на Хендел.

Въпрос 2. В отчаяното си търсене на напътствие хората се обръщат към духовете на мъртвите (некромантия), за да научат за бъдещето.

Въпрос 3. Политическите маневри на Ахаз не са дали резултат. И тъй като ужасяващата несигурност на положението им става все по-очевидна, хората проклинат своя цар, задето ги е въвлякъл в това положение, и своя Бог, задето не ги избавя от него. Или може би проклинат царя, защото не може да помогне, и Бога, защото не желае да помогне (J. Skinner, *The Book of the Prophet Isaiah*, Cambridge: Cambridge University Press, 1925, стр. 79).

Въпрос 4. Разглеждането на карта 2 показва, че описаната област включва Горна и Долна Галилея, крайбрежната равнина и част от Трансйордания — вероятно Галилея (4 Царе 15:29). Това показва, че тези области вече са били

покорени от асирийците още преди времето на Ахаз. Но вместо тяхната мрачност, страдание и унижение и вместо сегашното им състояние, описано толкова точно с израза „живеещи в земята на сянката на смъртта“, Исая предсказва настъпването на нов и славен ден.

Въпрос 5. Промените, които Исая предсказва, са: слава вместо презрение (ст. 1), светлина вместо тъмнина (ст. 2), радост вместо скръб (ст. 3), победа вместо поражение (ст. 4) и мир вместо война (ст. 5). В глава 8 асирийската сила изглежда неудържима. Но сега ще има чудна победа като тази на Гедеон над Мадиам. Игото, което потиска, ще бъде премахнато и жезълът, който бие, ще бъде строшен.

Въпрос 6. Има много възможни отговори. Вижте например Йоан 1:46 и 7:52. Помислете също за коментарите относно произхода на Исус, израза, че пророк няма почит в собствената си страна, и това, че Пилат изпраща Исус при Ирод.

Въпрос 9. Това не се е случило по времето на нито един старозаветен цар. Но всичко започва да се подрежда, когато Потомък на Давид е кръстен и помазан с Духа и започва да проповядва в Галилея, че Божието царство е дошло — макар че Той отказва да позволи на тълпата да Го направи политически цар. Що се отнася до последната фраза на стих 7, тя контрастира с човешкия ентусиазъм, който избледнява твърде бързо. Когато Бог реши да извърши нещо, няма сила във вселената, която да може да Го спре.

Въпрос 10. Живеем в свят, в който богатите Божии ресурси са разпределени много неравномерно. Това неравенство ще се увеличи през следващите двадесет години поради масовото нарастване на населението в бедните страни. Ако тези от нас, които сме в по-добро положение, не направим нищо или направим много малко, за да донесем повече справедливост и правда в света, ще имаме причина да се страхуваме, когато Бог възстанови реда. Но за онези, чийто живот е постоянна борба за справедливост и правда, Божият закон и ревност ще донесат мира, за който сме копнели.

Въпрос 11. Как можем да бъдем объркани и разсеяни, когато имаме Чуден Съветник? Как можем да бъдем уплашени и тревожни, когато имаме Всемогъщ Бог? Как можем да бъдем самотни или извън контрол, когато имаме Вечен Отец?

7: Земята ще се изпълни с познание (Исая 11:1-12:6)

Цел: Да „черпим с радост вода от изворите на спасението“ (12:3), докато размишляваме върху разширяването на царството на нашия Господ.

Въпрос 1. Започнете изучаването с кратка дискусия върху думата „надежда“ и идеите, които членовете на групата свързват с нея. След това сравнете и противопоставете значението на думата в съвременната реч с употребата ѝ в Библията.

Въпрос 2. Срещнахме аналогията за клон, който израства от пън, и преди — в 4:2 и 6:13. Един труден стих — Матей 2:23 — може да се основава на тези идеи: Този, Който е наречен „Клон“ (евр. *Netzer*) и също „Княз“ (евр. *Natsir*), отива да живее в Назарет и е наречен Назарянин. (Спомняте ли си назиреите? Числа 6.) Съвременните западни хора, които не познават еврейски, могат напълно да пропуснат тази фина игра на думи. Описаната личност е мъдра и разпознаваща. Той съчетава справедливост и сила (които рядко вървят заедно). Той съчетава страх от Господа и почит към Него.

Преводът на Новия международен превод (NIV) на стих 3 е подвеждащ. Този човек, разбира се, ще използва очите си, и Дж. Б. Филипс точно улавя смисъла: „Той няма да съди по външния вид; няма да взема решения по слухове.“ Неговите съдби ще означават живот и радост за бедните, но смърт за нечестивите. Месианският Цар е напълно подготвен за борбата Си със злото — с най-доброто възможно въоръжение от правда и вярност.

Въпрос 4. Хищници и тревопасни ще бъдат гости един на друг. Диви и домашни животни ще пасат заедно, водени от малко дете. Дори най-древната вражда между човека и змията ще бъде премахната. Новото творение ще споделя характера на Княза на мира.

Въпрос 6. Р. Пиърс Бийвър пише за пуританите от Нова Англия през XVII век:

„Хора, живеещи в сравнително малка общност на ръба на неизследван континент, далеч от големите населени центрове, имащи известни контакти с далечни земи чрез морската търговия, но тясно свързани единствено с британската родина, обърнали към Христос само няколкостотин индианци, с един глас провъзгласяват с увереност, че целият свят принадлежи на Христос и че се довежда при Него“ (Iain Murray, *The Puritan Hope* [Edinburgh: Banner of Truth, 1971], стр. 95).

Опасността на този тип мислене е арогантен триумфализъм. Опасността от възгледа за последните неща, че „светът ще става все по-лош и по-лош“, е небиблейски песимизъм.

Въпрос 7. Народите се събират под знамето на Корена на Есей. Господ простира ръката Си (терминология, която се среща и в Изход), за да върне разпръснатия Си народ у дома. Исая 11:12 обобщава стихове 10–11. Господ ще премахне ревността между Израел и Юда. Те ще унищожат враговете си и пътят на спасението към дома ще бъде повторен. Темата за нов Изход се развива по-нататък в Исая 35 и 48.

Въпрос 8. Коренът е Клонът. Коренът на Давид е също и неговото потомство (Откровение 22:16). Коренът, дълбоко скрит в земята, става знаме, издигнато високо (11:10). Предвечният влиза във времето. По подобен начин Исус е разпнат. Той умира унизителна, отблъскваща смърт, но привлича всички към Себе Си.

Въпрос 9. Глава 12 може да се сравни с песента на Моисей в Изход 15. Темите са хвала, доверие, безстрашие, благодарност и свидетелство.

Въпрос 10. Може да пожелаете да завършите изучаването, като изпеете една или две от няколкото песни, които се основават на тази глава.

8: Глобална поквара (Исая 24:1-23)

Цел: Да изследваме, в библейски категории, цената на физическото и моралното замърсяване сега и в края на времената.

Въпрос 3. Последната фраза на стих 4 заявява, че високопоставените и могъщите не избягват този съд. Стих 2 разкрива безпристрастната всеобщност на разрухата. Религиозният статус, социалният статус, икономическият статус — няма да имат значение.

Въпрос 4. В пасажа виждаме, че светлините са угаснали, настъпва дълбока тишина, и в силния израз в стих 11: „Всяка радост се помрачи.“

Въпрос 5. Има само два проблясъка на надежда — „много малкото, което е останало“ в стих 6 и остатъкът от маслиновата и гроздовата реколта в стих 13.

Въпрос 6. Стихове 4–13 описват опустошението като резултат от човешкото непокорство. Забележете двукратно повторената дума „затова“ в стих 6. Понякога Библията представя последствията от греха като причинно-следствен процес, а понякога говори за пряка божествена намеса. Това са различни аспекти на една и съща реалност: човешката греховност ще бъде наказана; денят на разплатата ще дойде.

Въпрос 8. Песента очевидно идва от разпръснатите остатъци на Божия народ на изток и на запад. Разбира се, денят на съда за тях е ден на завръщане у дома. И в Откровение виждаме, че често сред дим и огън, и ужасите на последните дни, можем да чуем звук на пеене.

Въпрос 9. С напредването на главата кръгът на съда се разширява. В началото вниманието е насочено към социалния живот на жителите. Но в стихове 18–20 самият живот е застрашен от бедствие с мащабите на потопа по времето на Ной (сравнете стих 18 с Битие 7:11). С много силна игра на думи в стих 19 Исая описва как земята се разклаща от основите си. Тя се клати като пиян човек и се люлее като колиба в пъпешова нива (виж 1:8).

Стих 21 се отнася до духовните владетели на тъмнината в небесните места и до царете, които са техни земни представители. Сиянието на откритата Божия слава е толкова силно, че слънцето и луната избледняват в сравнение с него. Виж Исая 60:19 и Откровение 21:23. Бог заема мястото Си като Цар на планината Сион.

Въпрос 10. Завършете изучаването с известно време на мълчание и молитва, размишлявайки върху абсолютната реалност на думите, които често се цитират в Апостолския символ на вярата: „Той ще дойде отново със слава, за да съди живите и мъртвите.“

9: Най-после свободни! (Исая 25:1-12)

Цел: Да укрепим вярата си, като гледаме отвъд настоящето и бъдещото опустошение на света към тържествения пир на Божието царуване.

Глава 25 разкрива някои от детайлите на Божията слава в една от най-запомнящите се глави на Стария завет. Структурно можем да видим пасажа 24:21 – 26:6 като поредица от три послания, последвани от три песни на благодарение: Божият съд (24:21–23), Божията защита (25:1–5), Божият пир (25:6–8), Божието спасение (25:9), Бог смирява горделивите (25:10–12) и Бог въздига вярващия (26:1–6).

Въпрос 1. Започнете с това всеки да сподели скорошни преживявания на загуба; ако атмосферата стане твърде емоционално натоварена, отделете време за обща молитва.

Въпрос 2. Божията съвършена вярност, преживяна в миналото, е гаранцията, че Той ще изпълни това, което е обещал, и това, с което е заплашил. *„...защото си извършил чудесни дела, намеренията Си от древността, с вярност и истинност“* (ст. 1).

Въпрос 3. Прилагателното „безмилостен“ се използва три пъти в стихове 3–5. Употребата му разкрива, че основните обекти на Божието смиряване и укротяване на гнева са силните, просперяващите, потисниците и безбожните.

Въпрос 4. Бог, непристъпната крепост за бедните и нуждаещите се, е противопоставен на купчината развалини в стих 2. Божията всеобхватна защита при всички обстоятелства е допълнително илюстрирана чрез силни образи — буря като зимен вихър и задушаващата жега на пустинен вятър (виж например 4:6). С лека промяна в метафората Божията намеса е сравнена със сянката на облак, който отнема изгарящата жега на слънцето.

Въпрос 6. Планината, за която се говори в стихове 6–7 и 10, вероятно е планината Сион (виж 24:23).

Ще бъдат предложени най-богатите ястия, най-добрите (отлежали) вина и най-отбраното месо (месото не се е яло често, освен от богатите — виж Амос 6:4). Всички народи са поканени — не е само за юдеите.

Покривалото, или покровът, е или скръб и жалейка, или слепота — или и двете. Смъртта, този всеобщ поглъщач, сама ще бъде погълната завинаги. Сълзите ще бъдат изтрити — сълзите на скръбта и сълзите, които следват презрителното отношение. Тогава ще има безкрайна радост за всички!

Въпрос 8. Краят ѝ е описан като човек, който отчаяно се опитва да избегне удавяне в торова яма, в която е бил безмилостно хвърлен.

Въпрос 9. Надменната гордост характеризира Моав. Можем да бъдем сигурни, че това не е просто пристрастно антимоавско отношение, като прочетем виковете на болка на Исая за Моав в 16:9–11.

Въпрос 10. Може също да се обърнете към Матей 22:1–14. Не позволявайте на групата си да се задоволи с мнението, че смъртта няма значение за християнина. Това е банализиране на смъртта. Как можем да кажем, че няма значение, че човек, създаден по Божия образ, се превръща в храна за червеите? Изглежда, че християните всъщност имат възглед за смъртта, който е неизмеримо по-светъл и по-мрачен едновременно: или неугасима радост, или непоправима загуба. Нищо по-малко.

10: На кого разчиташ? (Исая 30:1-18)

Цел: Да изобличим фалшивите обекти на доверие и да укрепим доверието си в нашия върховен Господ.

Контекст: Глави 28–33 от Исая съдържат шест послания към обществото, въведени с думата „горко“. Първото от тях е насочено към северното царство Израел. Последното е насочено към Асирия (която не е назована по име). Средните четири послания са отправени към царството Юда.

Повечето от тези послания принадлежат към времето на асирийската криза по време на управлението на Езекия. Сянката на Асирия, световната сила на онова време, със своята ужасяваща армия, се приближава все повече и повече в тези глави. В тази ситуация някои хора се обръщат към алкохола. Други гледат към Египет като към единствената си надежда.

Въпрос 2. Посочените конкретни възражения са упорство, това че не се допитват до Бога, и глупостта на цялото начинание — да се доверят на безполезен съюзник.

Въпрос 3. Всички юдеи знаят историята как Бог ги е избавил от робството в Египет и е довел техните предци в Обещаната земя. Сега Исая описва целия процес обърнат наопаки: юдеи с животни, натоварени с дарове (които може да са подкупи), се влачат обратно през южната пустиня Негев към Египет. „Египет“, казва Бог с презрение, е „Дракон, който нищо не прави!“ „Рахав, който стои бездейно!“

Въпрос 6. Отхвърляне, потисничество и измама характеризират обществото (ст. 12). То е прогнило отвътре. Макар стената да изглежда като здрава защита отдалеч, тя не е сигурна. Тя ще се напука, ще се издуе и накрая ще се срути.

Въпрос 7. Пророците са пречка за хората в техния безумен стремеж към гибел. „Махнете се от пътя!“ казват те (ст. 11).

Въпрос 9. Народът е заслепен от прочутата египетска конница. „С тези коне ще можем да избягаме от всяка ситуация“, казват те. „Да“, казва Исая саркастично, „те са отлични — за бягство!“ В стих 17 Исая използва подобен подход като в стихове 6–7. Когато израилтяните са били на път към Обещаната земя, Бог им дава обещание, че петима от тях ще прогонят сто души, а сто ще прогонят десет хиляди (Левит 26:8; Второзаконие 32:30). Сега ситуацията ще бъде обърната.

11: Изключително избавление (Исая 36:1-37:38)

Цел: Да наблюдаваме Езекия и Исая в действие по време на голяма национална криза и да се научим да подражаваме на тяхната вяра.

Въпрос 3. Той използва презрение (ст. 5) и подигравка (ст. 8).

Въпрос 4. Той правилно оценява безполезността на Египет като съюзник (ст. 6). Той преминава към вулгарни заплахи (ст. 12) и откровено хвалене (ст. 13–15).

Въпрос 5. В стих 7 той хитро изопачава реформата на Езекия. Олтарите, които Езекия е разрушил, са били тези, посветени на поклонението към Ваал (виж 4 Царе 18:4). В стих 10 той също изопачава учението на Исая за Асирия като Божие средство (виж Исая 10:5–6).

Въпрос 6. В стихове 16–17 той примамливо описва изгнанието като пътуване към рая. Завършва с гръмка кулминация, която извежда погрешно заключение (че Господ е безсилен) от неоспорими факти (разрушаването на други градове и други богове).

Въпрос 8. Народът мълчи, както царят е заповядал. Но от молбата на служителите в 36:11 и тяхната реакция в 36:22 става ясно, че те са били в отчаяние.

Въпрос 9. Ясно е, че Езекия приема ситуацията много сериозно (37:1). Може би най-накрая той вижда безполезността на обръщането към Египет, което някои от неговите служители са препоръчвали (виж глави 28–33). Без самоувереност (ст. 4) той търси молитва.

Отговорът на Исая е кратък и остър. Пълководецът е наречен подчинен; цялата му реч е определена такава, каквато е всъщност — богохулство. Исая говори за Господното обещание да сложи край на кампанията на царя и на живота му.

Въпрос 10. Сега най-накрая идва време да се подиграят на присмехулника. Асирийският цар наистина е бил световен завоевател, но не е разбирал кой е замислил това (37:26) и от кого произлиза силата му. И по тази причина, казва

Исая, използвайки ярък образ, взет от собствените жестоки практики на Асирия спрямо победените народи, Бог ще го върне обратно у дома (37:29). Исая завършва с категоричното повторение: „Той няма да влезе в този град.“ Когато Бог защитава, никоя атака не може да успее (37:35). Обратно (виж изучаване 2), когато Бог напада, и най-здравата крепост пада.

Въпрос 11. Кампанията на Сенахирим завършва внезапно и катастрофално. Телата на 185 000 негови войници лежат мъртви на земята. Двадесет години по-късно (Исая не се интересува от по-късната намеса на Сенахирим), собственият му живот също приключва — убит от собствените си синове, докато се моли на бога си Нисрох. Езекия се моли и неговият Бог го чува; Сенахирим се моли, но Нисрох е безсилен да предотврати убийството му.

В контраст, на Езекия е даден знак в 37:30–32 (подобно на Ахаз). Тази година и следващата той все още ще страда от последиците на най-жестоката армия в света. Но след това нещата ще се върнат към нормалното. Остатък ще остане (както беше символизирано чрез сина на Исая). Божията ревност ще осигури това (виж Исая 9:7).

12: Суверенният Бог и забравящият цар (Исая 38:1-39:8)

Цел: Да осъзнаем, че Бог е Бог, който чува молитвите ни и им отговаря, но също така че трябва постоянно да се вслушваме в Неговия глас.

Контекст: Изглежда ясно от 38:6, че събитията, описани в глава 38, са се случили преди тези в глави 36–37. Стих 1 на глава 39 показва ясно, че глава 39 следва хронологично след глава 38. Тогава защо глави 38–39 са поставени след 36–37? Най-вероятният отговор е следният: глави 36–37 представляват много подходящ завършек на глави 28–35 и на управлението на Езекия. Глава 39 обаче служи като отличен преход към глава 40, където пророкът вече предполага вавилонския плен. Глава 39 разкрива как посещението на вавилонския цар по времето на Езекия води до предсказанието в 39:6, че всичко ще бъде отнесено във Вавилон.

От 4 Царе 20:1–11 изглежда, че 38:21–22 хронологично принадлежи между 38:6 и 38:7.

Въпрос 2. Известяването на Исая към Езекия в стих 1 има за цел да го накара да осъзнае истинската сериозност на положението си. Но Божиите спасителни намерения не е трябвало да бъдат прекъснати от преждевременната смърт на Езекия без син (Манасия е бил на дванадесет години, когато започва да царува, така че вероятно още не е бил роден по това време). След молитвата на Езекия, бързият отговор на Исая (виж 4 Царе 20:4) е, че Бог — Богът на баща му Давид — ще пощади и ще удължи живота му.

Въпрос 3. Очевидно някъде в или близо до царския дворец е имало стъпала, наречени „стъпалата на Ахаз“. Слънцето вече е било преминало своя връх, и сянката, хвърляна от някакъв стълб или друг обект, вече е била слязла десет стъпала надолу. В нормалния ход на събитията няма как сянката да се върне обратно в същия ден. Удължаващите се сенки на залязващия ден ярко символизират преминаването на живота. Езекия моли сянката да се върне нагоре — и това става. Смъртта е отложена за още петнадесет години. (За повече подробности виж B. Ramm, *The Christian View of Science and Scripture*, стр. 110; или *International Standard Bible Encyclopaedia*, 1-во издание, том II, стр. 841 и сл.)

Въпрос 4. Образите включват портите на смъртта, които се затварят зад него (ст. 10), смъртта като велик грабител (ст. 10), сгъването на шатрата на пастир (ст. 12), навиването на тъкачен плат (ст. 12) и отрязването му от стана (ст. 12). Той се чувства сякаш е нападнат от лъв (ст. 13). Стене и мърмори (ст. 14).

Въпрос 5. Стих 18 е типичен старозаветен език за състоянието на онези, които умират под Божието неодобрение. Но за тези, които умират, уповавайки се на Бога, има различна история (виж например Псалм 49:15; 73:23; 139:18).

Въпрос 6. Той признава Божията върховна грижа: „Той Самият го направи“ (ст. 15). Уверен е, че случилото се е било за негово добро (ст. 17). Както гравитацията ни държи върху този въртящ се свят, така Божията любов ни предпазва от гибел (ст. 17). Бог му е простил (ст. 17). Бог е верен (ст. 18–19).

Въпрос 8. 2 Летописи 32:24–33 дава най-пълното описание на богатството, проектите и смъртта на Езекия. Стих 25 споменава неговата гордост, а според стих 31, когато вавилонските пратеници пристигат, „Бог го остави, за да го изпита и да узнае всичко, което беше в сърцето му“.

Въпрос 9. Исая предсказва разграбването на съкровищата му и отвеждането в плен на неговите потомци във Вавилон.

Въпрос 10. Повечето хора изглежда мислят, че реакцията на Езекия е била самодоволна и егоистична: „Поне аз съм добре.“ Но Е. Дж. Йънг смята, че думите представляват по-скоро детско признаване на истинността на пророчеството, както и на милостта, с която то е смекчено (E. J. Young, *The Book of Isaiah*, 3 тома [Grand Rapids: Eerdmans, 1965], стр. 539).

13: Неуморна вяра в неуморен Бог (Исая 40:1-31)

Цел: Да разширим познанието си за нашия чудесен, изкупителен Бог и така да укрепим душите си срещу всички трудности.

Може да започнете това изучаване с подходяща музика от *Месия* на Хендел. Това може да помогне да се създаде топла и очакваща атмосфера в групата.

Въпрос 2. Историческият фон на тази глава е важен, особено атмосферата на безнадеждност сред един народ в изгнание — бежанци четиридесет години по-рано, без никой да утеши поразения ЙЙерусалим (Плач 1:2, 9, 16, 21). Но макар мнозина да се съмняват, Израел все още е Божи народ и Той все още е техният Бог. Бог казва на пророка да говори нежно, но не шепнешком — а да провъзгласява: *„Вестта е тройна: наказанието ѝ е изтърпяно, дългът на беззаконието ѝ е изплатен, тя е получила двойно за всичките си грехове.“*

Въпрос 3. Пътят води през пустинята, на запад от Вавилон към Израел. Изпълни ли се този текст при завръщането на юдеите от Вавилон в ЙЙерусалим? Да, но може да се разглежда и като текст с двойно изпълнение. Йоан Кръстител беше предвестникът на Исус в пустинята (Матей 3:1–5). Но процесът на разпространение на благата вест за Божието славно идване в Исус до цялото човечество продължава и днес — макар и доста бавно.

Въпрос 5. Преходността на човека е сравнена с тревата — изгорена и изсъхнала в пустинния вятър. В това няма добра новина. Добрата новина е във вечното Божие слово, основата на нашата вяра, както Исая неуморно учи. Петър прилага

тези силни думи към Евангелието като основа за нашия живот на любов (1 Петър 1:23–25).

Въпрос 6. Бог се разкрива в стихове 10–11 като „силата на владетел и нежността на пастир“ (Christopher R. North, *The Second Isaiah* [Oxford: Oxford Press, 1964]). Образът на пастира обединява и двете, защото владетелите често са били наричани пастири в древния Близък изток. Преводът на Норт осветлява стих 10: „Господ Бог идва със сила, с протегната ръка; с Него са овцете, които е придобил; те са Неговата награда и вървят пред Него“ (North, *The Second Isaiah*).

Въпрос 7. Нашият Бог надминава всяко ограничено изказване, което можем да направим за Него. Той е Създателят на всичко, всемогъщ и всезнаещ (ст. 12–14). Той е Господ на народите (ст. 15–17) и на техните владетели и история (ст. 21–24). Той е Назоваващият и Управляващият звездите и всички небесни сили (ст. 25–26). Астрономическото пространство и геоложкото време не означават нищо за Него.

Въпрос 8. В тези стихове няма нищо злонамерено, а съвременните документи показват, че описанието не е карикатура. Въпреки това Исая излива гняв върху идолопоклонството (особено в 44:9–20) и го определя като мерзост — нещо, което Господ ненавижда (41:24; 44:19). Това иконоборческо отношение е в разрез с нашата релативистична епоха, с нейния акцент върху диалога и желанието да се признае искреността над всичко, приемайки „прозрения“ от всички религии.

Въпрос 9. Някои вавилонци са се покланяли на звездите, но ние се покланяме на техния Създател.

Въпрос 10. Оплакването на изгнаниците в тяхното отчаяние е: „Бог не ни вижда! Бог не се интересува!“ На това Исая отговаря, че Бог е Господарят на времето и пространството (ст. 28); Той не е лишен от сила или мъдрост (ст. 28); и на уморените и слабите (дори младежите в пълна сила понякога отпадат) Той ще даде нова сила. Затова — чакайте Го!

14: Божият слуга: образ и реалност (Исая 42:1-25)

Цел: Да наблюдаваме какво Бог изисква Неговите слуги да бъдат и да вършат — модел, изпълнен напълно само от нашия Господ, но предназначен и за нас.

Контекст: Глава 41 въвежда, с мощен език, чужд завоевател (по-късно назован „Кир“, 44:28), който ще избави Израел от дома на робството му. Глава 42, за разлика от това, говори тихо за още по-велик Избавител, въведен анонимно от Господ просто като Негов Слуга.

Този откъс се нарича „песен за Слугата“. Има още няколко такива песни в този раздел на Исая (виж 49:1–50; 50:4–11; 52:13–53:12; 61:1–4), и те дълбоко са повлияли ума и живота на нашия Господ. Той приема техните основни теми: пълно послушание, безстрашен свидетел и незаслужено страдание.

Въпрос 2. Положителните характеристики на неговото призвание са: (1) Бог го е взел за ръка, за да го поддържа, укрепва и подпомага; (2) Бог го е избрал за служение; (3) Божието благоволение почива върху него; (4) Божият Дух почива върху него (Исая 11:2).

Обърнете внимание на седем отрицателни характеристики в описанието на неговия характер, които могат да се обобщят така: Слугата не е шумен,

натрапчив, арогантен или насилствен. Той е непоколебим и търпелив към другите. Преводът на Норт на стих 4: „с вяра, която не отслабва, и дух, който не се пречупва, той ще установи Моя закон“ отразява факта, че думите „не отслабва“ и „не се пречупва“ са от същия корен като „пречупен“ и „тлеещ“ в стих 3 (North, *The Second Isaiah*).

Въпрос 3. Обърнете внимание кой е Бог според тези стихове: Създателят на всичко (ст. 5), Богът на завета (ст. 6), единственият Бог (ст. 8), Господарят на историята (ст. 9). Забележете също глаголите, в които „Аз“ (Бог) е подлогът и „ти“ (слугата) е обектът.

Въпрос 4. Важните идеи тук са: справедливост (ст. 1, 4), праведност (ст. 6), завет (ст. 6) и освобождение (ст. 7). Това е служение, което има царски, пророчески и свещенически измерения.

Въпрос 5. Служението на Слугата, както става ясно от следващите глави, се простира далеч отвъд границите на Израел.

Въпрос 8. В стих 14 образът внезапно се променя към този на жена в родилни болки. За изгнаниците Господ е изглеждал бездействащ дълго време. Но сега Бог ще избави народа Си. Тъжно е да се отбележи от стих 18, че онези, които са заклещени в идолопоклонство (ст. 17), няма да бъдат изведени.

Този силен и дори суров език, разбира се, е метафоричен. Старозаветните пророци говорят за жив, действащ Бог, а не за абстрактен. Не бива да тласкаме метафорите твърде далеч. Само времето ще покаже, че в осъществяването на спасението на човечеството именно Бог ще понесе насилието на човечеството, вместо човечеството да понесе насилието на Бога!

Въпрос 9. В глави 41–53 има редуване между образа на Израел като Божи слуга (задача, в която той се проваля) и индивидуалния слуга — представител на Израел. Пророците ясно показват, че изгнанието не е било просто политическо нещастие, а божествен съд (виж Неемия 9:6–38; Данаил 9:1–49; Псалм 106). Тази глава, която започва с вълнуваща картина на посветен и мъдър Слуга, завършва с горчив анти-климакс, показващ Израел такъв, какъвто е в действителност (ст. 25).

15: Реки в пустинята (Исая 43:1-44:5)

Цел: Да освежим, обновим и възстановим вярващите.

Контекст: Структурно този откъс се разделя на три части: (1) изобилната Божия милост (43:1–7), (2) неверността на Израел и последвалият съд (43:22–28) и (3) повторното призоваване на Израел като Божий слуга (44:1–5).

Може да е подходящо да започнете изучаването с песента „Amazing Grace“.

Въпрос 1. Позволете на този въпрос да проникне възможно най-дълбоко. Внимателно насърчавайте отвъд повърхностните отговори, но бъдете чувствителни към всеки, който изглежда застрашен от въпроса. Молете се думите на този текст да донесат изцеление и цялостност на всеки участник.

Въпрос 5. Израел е описан в неблагоприятни термини в стих 8 (виж също 42:18–19). Чуждите идоли са разпитани в стих 9 и призовани да доведат свидетелите си. Господ призовава Своите свидетели в стих 10. Те трябва да

свидетелстват, че Той е единственият и неповторим Спасител — ясно и кратко заявено в стих 11. Аргументите на Исая срещу идолопоклонството достигат своя връх в глави 45 и 46.

Въпрос 7. Израел не трябва да се страхува от могъщата сила на Вавилон. Те трябва да си припомнят великата Божия сила, която избавя народа Си от Египет по времето на Изхода. Бог може да направи път през непреодолими прегради (ст. 16). Той може напълно да унищожи мощни армии (ст. 17).

По-добър превод на стихове 18–19 може да се намери при Норт: „Нека паметта не се задържа върху миналото“ (North, *The Second Isaiah*). Защо? Защото Бог ще направи нещо ново. Той ще избави народа Си отново. Това, което е бил в миналото, Той остава и сега — Бог, който спасява! Затова — прославете Бога (ст. 21), защото за това сме създадени.

Въпрос 9. Основният акцент на стихове 22–23 е, че към когото и да се е обръщал Израел с такава ревност в поклонението си, това със сигурност не е бил Бог! И все пак стих 25 остава едно от най-великите обещания в Стария завет. Бог прощава, защото това е Неговата природа.

Господ също дава сериозно предупреждение. Думата „унищожение“ в стих 28 ни напомня за израилското завладяване на Обещаната земя (виж например Второзаконие 13:15). Ако Израел не внимава, цялата му история ще бъде обезсилена и той ще преживее съдбата, предназначена за неговите врагове.

Въпрос 12. Юдеите се завръщат от Вавилон, но обещанията в тази глава не се изчерпват с това събитие. Деяния описва изливането на Духа и как юдеите и езичниците преживяха освежаващия дъжд върху жадна земя. И все пак има още мнозина, които живеят в буквални и духовни пустини и трябва да бъдат доведени до познание за живия Бог. Всеки член на вашата група е безкрайно скъпоценен в Божиите очи. Нека всеки си тръгне с тази увереност.

16: Обръщане към Бога (Исая 45:1-25)

Цел: Да схванем по-дълбоко и с благодарност истината, че Бог е Бог на цялото време и пространство, и да приемем последиците, които произтичат от тази истина.

Въпрос 1. Това изучаване се фокусира върху характера на Бога на Израел. Имат ли членовете на вашата група жива вяра в *„Бог, Който върши всичко добре“*? Имат ли някакво разбиране за Божия суверенитет — не като спорна богословска абстракция, а като реалност с дълбоко практическо и лично значение? Помогнете им да различат вярата в Божието провидение от фатализма и доверието от примирението. Стихове 7 и 15 могат да бъдат отправни точки за тази кратка дискусия.

Има отлична кратка статия за провидението в *Illustrated Bible Dictionary*, ред. J. D. Douglas (Wheaton, Ill.: Tyndale House, 1980), стр. 1292.

Въпроси 2–3. Думата „помазан“ (по-късно използвана технически като „Месия“) обикновено се използва за царе в Стария завет. Бог ще използва Кир като избавител. Той ще даде на Кир голямо богатство, дори скрити съкровища (което се случва чрез завладяването от Кир на легендарния Крез, цар на Лидия, и чрез завладяването на Вавилон).

Самият Кир приписва победите си на Мардук, богът на Вавилон, но дипломатично възстановява и други богове в техните храмове, които позволява да бъдат възстановени. Юдеите се възползват от тази просветена политика (виж ст. 13 и Ездра 1:2–4), макар че изглежда, че „познанието“ на Кир за Господа (ст. 3) е било доста повърхностно (ст. 4–5).

Поразителното в тълкуването на Исая за тези събития е, че те са заради Израел (което самият Кир едва ли е осъзнавал, тъй като Израел е бил в крайните западни части на неговата империя) и, по-късно, за да може цялата земя (ст. 6) да познае Господа. Останалата част от главата развива тази тема. Не е чудно, че има химничен облик в стих 8 — „бракът“ на небето и земята; дъждът пада и плодородната земя ражда правда, спасение, победа, благоденствие и радост!

Въпрос 4. Библията отказва да приеме дуализъм — възгледа, че има вечна борба между две крайни сили. Високият възглед за Божието провидение, което оформя и управлява природния ред, историята и нашите лични обстоятелства, дава дълбока стабилност на вярата (виж също Йов 2:10 и Римляни 13:6).

Въпрос 6. Изглежда ясно, че поне някои от юдейските изгнаници са чувствали, че Бог ги е изоставил. Може би са били съблазнени от учението на Исая, че Кир, езически цар, е Божият помазаник. Стих 15 от тази глава може да отразява подобни оплаквания, че Божиите пътища са отвъд нашето разбиране.

Бог отговаря на това недоволно отношение с изобличение и утвърждение. Може ли глиненият съд да нарече грънчаря си безумен? Може ли новородено да критикува родителите си? Може ли човек да поставя под въпрос Твореца на вселената? Бог издига Кир за Своя специална цел.

Въпрос 7. Ако съмненията на хората са просто спорещи, едно остро изобличение може да ги вразуми. Но ако те произтичат от дълбока болка, както при Йов, задълбочен разговор може да бъде по-изцеляващ от бързо изобличение — нещо, което приятелите на Йов очевидно не са разбрали (виж Йов 40–42).

Въпрос 8. Стих 14 описва как чужденци идват в Израел, търсейки Бога. Те идват от най-далечните краища дори на най-широката юдейска империя в старозаветните времена. Те идват мирно (в окови), признавайки Божието присъствие.

Въпрос 10. Видението се разширява в стихове 20–25 до „краищата на земята“ (ст. 22). Невежото идолопоклонство към безсилни богове трябва да бъде изоставено в полза на поклонение на единствения истински, жив и спасяващ Бог (ст. 20–21). Поклонението към Него принадлежи изцяло и единствено на Него (ст. 22–23). Срам ще покрие Неговите противници (ст. 24), но Израел ще бъде оправдан.

Въпрос 11. Поради човешката нечестност обикновено се изискват повече от един свидетел в юдейските съдилища, а клетвите (или обещанията) са позволени като начин за укрепване на думите. Божиите думи не се нуждаят от укрепване — всяка Негова дума е обещание. Той се заклева в Самия Себе Си.

Въпрос 12. Бог предсказва, че един ден всяко коляно ще се преклони пред Него и всеки език ще се закълне — не в богохулство, а в признание и вярност. В Римляни тези думи Бог прилага към Себе Си, а Павел ги прилага към Исус. Християнинът не е просто почитател или подражател на Исус, а поклонник на Исус.

17: Основи за служение (Исая 49:1-18)

Цел: Да прегледаме естеството на Господния призив и да се насърчим взаимно в Неговата всеобхватна любов към нас.

Въпрос 4. Стих 3 нарича слугата Израел, но в стих 5 виждаме, че той има служение към Израел (а също и в стих 6 към езичниците). Следователно заключаваме, че слугата представлява Израел — идеалния Израел.

Бог ще изяви славата Си в живота и делото на Слугата. Задачата на пастир в библейските времена е била презряна и нечиста, но Бог почита Слугата със задачата да пасе народа Му. И все пак тази задача сама по себе си е твърде ограничена. Слугата също трябва да бъде светлина, която да освети езичниците (виж 42:6), тема, която се появява в песента на Симеон (Лука 2:30–32) и в Деяния 26:23. Така тази глава подема теми, които се развиват в по-късните „песни за Слугата“. От една страна Слугата е презрян, отхвърлен; от друга — става обект на всеобща почит.

Въпрос 5. Поразително е да се отбележи как споменът на Слугата се връща към времето преди да се роди. Освен това Господ разширява виждането на Слугата, за да види Божието спасение, достигащо до краищата на земята.

Въпрос 6. Различни аспекти от служението на Слугата са споменати в стихове 7–12: преобразяване — от робство към чест (ст. 7); възстановяване — от руини към възстановяване (ст. 9); освобождение — от затвор към свобода; снабдяване — от глад към пасища (ст. 9–10); водителство (ст. 11–12).

Въпрос 7. Изходът е старозаветното събитие, което най-често се споменава и в Новия завет. Има много отзвуци от това събитие в стихове 8–12 и в служението на нашия Господ.

18: Сърцето на Стария завет (Исая 52:13-53:12)

Цел: Да размишляваме върху страданията на Господния Слуга, Който е Исус Христос, и да отговорим с благодарно поклонение.

Контекст: Забележителен факт е, че Исая 40–66 се разделя на три групи по девет глави: 40–48, 49–57 и 58–66 (виж припевите в 48:22 и 57:21 за потвърждение). В средната част, 49–57, глава 53 е централната глава. В пасажа 52:13–53:12 стих 53:5 е централният стих. Наистина, това е скъпоценен камък в своята рамка.

Въпрос 2. Исая 52:13–15 повдига редица сериозни текстови въпроси, които могат да възникнат, ако членовете на групата използват различни библейски преводи. Не се впускайте в прекалено много спорове по тях.

Ясно е, че хората са били отблъснати от обезобразяването на Слугата — той почти изглежда нечовешки. Може би, мислят те, той е бил прокълнат от Бога и трябва да се пазят от „заразяване“ чрез него (както от прокажен; затова „народите ще се пръснат поради него“ — ст. 15).

Въпрос 3. Бог ще възвиси Своя Слуга до мястото, където Самият Той е (виж 6:1). Почти сигурно е, че Деяния 2:33 отразява този пасаж — апостолите виждат преживяването на Исус в светлината на тази глава.

Въпрос 5. Мислехме, че този човек е под Божия съд за собствените си грехове. Но не! Бог положи върху Него нашите грехове. Ние егоистично сме избрали своя път вместо Божия. И съдът, който заслужаваме, падна върху Него. Стих 5 обобщава това точно и силно:

Той бе наранен
поради нашите престъпления,
беше бит
поради нашите беззакония;
върху Него дойде наказанието
донасящо нашия мир,
и с Неговите рани
ние се изцелихме.

Въпрос 9. В тези стихове има поне пет препратки към Исая 53:
(1) сравнете 1 Петрово 2:22 с Исая 53:9;
(2) сравнете 1 Петрово 2:23 с Исая 53:3;
(3) сравнете 1 Петрово 2:24 с Исая 53:12;
(4) сравнете 1 Петрово 2:24 с Исая 53:5;
(5) сравнете 1 Петрово 2:25 с Исая 53:6.

Въпрос 10. Петър, както и много християни, вероятно естествено е мислил за Исая 53, когато е искал да обясни значението на смъртта на Христос, а също и когато е искал да подчертае поведението на Господа като пример за Неговите последователи.

Въпрос 11. Ключовата дума в Исая 53:5 е „поради“. Стихът казва, че той беше наранен, смазан, наказан и поразен. Това е исторически факт. Стихът също споменава нашите бунтове, нашите провали и нашите болести — нашия разпокъсан живот. И това също е ясно видимо днес. Думата „поради“ свързва тези два факта. Това е сърцето на библейската история за спасението.

19: Възкликнете от радост (Исая 54:1-55:13)

Цел: Да събудим надежда и ревност, докато групата придобива виждане за Божиите намерения за Неговия народ и поканата, която Той отправя към всички.

Контекст: В глава 54 има две основни метафори. Те се отнасят първо до ЙЙерусалим или Сион — святия град, представен като личност, и второ до юдеите изгнаници във Вавилон с всичките им отложени надежди. Но Новият завет прилага това видение към Църквата такава, каквато е сега, и — още по-славно — към Църквата такава, каквато ще бъде, когато спасението бъде напълно завършено.

Въпрос 2. Безплодната, бездетна жена е Сион. Тя беше омъжена за Господа (виж Осия 2; Еремия 2), но заради греховете си беше изоставена (49:14), овдовяла (50:1).

Въпрос 4. Скърбящият, бичуван от бури, обезлюден град ще бъде възстановен в удивителна, скъпоценна красота. Това е първоначалният образ на още по-величественото видение в Откровение 21:19. Но истинската красота на града не е в неговата блестяща архитектура, а в неговия характер. Той ще бъде място на ученичество, благочестие и благоденствие, място на правда, което отхвърля тиранията и страха. Защитата от нападение не е обещана, но окончателното оправдание — да.

Въпрос 5. Отговорът е „да“. Първото изпълнение е историческо: ЙЙерусалим е възстановен. Исус прилага стих 13 към учениците (Йоан 6:45), а Павел прилага стих 1 към Църквата (Галатяни 4:27). Ние сме ЙЙерусалим, чиито членове са родени отгоре. Старият шатър на юдаизма е разширен, за да обхване целия свят. И никъде по-ясно не виждаме Божията преливаща и вечна любов от кръста. Затова тези стихове се отнасят към Евангелието днес. Но има и бъдещо изпълнение, очертано в Откровение 21, когато Църквата ще бъде обединена, прекрасна, свята, славна и съвършена. Тогава ще се състои сватбената вечеря на Агнето. Тези стихове изпълват сърцата ни с копнеж и радостно очакване за този ден.

Въпроси 7–8. В глава 55 има два кулминационни момента. Първо, гладните хора се нуждаят от удовлетворение; стихове 1–5 показват пътя от бедност към изобилие и мисия. Второ, нечестивите се нуждаят от спасение; стихове 6–13 показват пътя от грях, през прошка, към слава.

Покаянието, казва Дерек Киднър, предизвиква „ума... и волята, навиците (пътищата) и плановете (включени в еврейската дума за мисли)“. То е както отрицателно (да се остави), така и положително (да се върнеш, или просто да се обърнеш), лично (към Господа) и конкретно (за милост) (*The New Bible Commentary*, стр. 619). Освен това призивът се усилва от краткостта на времето (ст. 6) и изобилието на обещанието (ст. 7).

Въпрос 9. Божиите мисли за прошка са по-високи от човешките мисли за отмъщение. Божието слово е действено, не празно (ст. 10–11). Това е причина за празнуване заедно с цялото творение (ст. 12). Освободените пленници и преобразеният свят ще бъдат неразрушими символи, знаци за изобилна благодат (ст. 13).

Глави 56–66 продължават да говорят по-подробно за преобразяването на родината — място на поквара (56:9–59:15) и опустошение (63:7–64:12) — в „корона на красота за целия свят“ (60–62).

20: Непресъхващ извор (Исая 58:1-14)

Цел: Да се научим как да направим живота си принос на истинско поклонение.

Въпрос 2. Този проблем вече е разгледан на други места. Захария 7 споменава допълнителни пости (и също подчертава Божието желание за справедливост). А Исая вече е критикувал поведението на юдеите по запомнящ се начин в 29:13. Бог нарича празната религия на народа „бунт“ и „грях“ без никакво колебание.

Въпрос 5. Бог търси социална промяна (ст. 6); грижа с любов за нуждаещите се (ст. 7); преобразено общество (ст. 9); и нови приоритети в използването на ресурсите (ст. 10).

Въпрос 6. Светлина ще изгрее (ст. 8); изцеление ще се появи (ст. 8); Господ ще върви пред теб и ще те следва (ст. 8); Господ ще те пази (ст. 9); ще бъдеш като оазис (ст. 11); ще възстановиш града си (ст. 12; виж също Неемия 2:17).

Въпрос 8. В тези стихове себичността и лекомислието са изключени, но доминиращите теми на съблюдаването на съботата са наслада, поклонение и радост.

21: Дреха на хвала вместо дух на отчаяние (Исая 61:1-11)

Цел: Да разберем основата на насърчението, за да можем по-добре да служим един на друг.

Контекст: Макар думата „слуга“ да не се среща в този откъс, обичайно е той да се свързва с четирите по-ранни „песни за Слугата“, с които споделя редица общи теми. Слугата е както царска, така и пророческа фигура, а описанието в стихове 1–3 прекрасно съответства на служението на нашия Господ в духа на Блаженствата.

Въпрос 3. Тези стихове описват революционно служение. Не бива да подценяваме думите „праведност“ и „справедливост“, но Йоан Кръстител (например) трябваше да открие, че в неговия случай „отварянето на затвори“ е било духовно (виж Лука 7:18–23).

Въпрос 4. Докато обсъждате метафорите в стих 3 — „миро на радост“, „облекло на хваление“ и „дървета на правда“ — ще откриете, че те са много по-силни от обикновени описателни изказвания.

Въпрос 5. Йов се оплаква, че приятелите му (наречени погрешно „утешители“) са му говорили „поговорки от пепел“ (Йов 13:12). Техните думи не достигат до сърцето му. Те са просто празни приказки. Насърчете групата да премине отвъд просто обсъждане на идеи към взаимно служение.

Въпрос 6. Разрушените градове ще бъдат възстановени и жителите ще се върнат. Чужденци ще служат в различни задачи. Израел ще изпълни свещеническа роля. Богатството ще потече от бившите грабители. Израел е получил „двойно наказание“ (40:2); сега ще получи „двоен дял“ като първороден син. Славата му ще се разпространи навсякъде и той ще бъде признат като народ, благословен от Господа.

Въпрос 8. Изпълнението на това пророчество (както и подобни в 14:1–2 и 60:4–16) надхвърля първоначалните очаквания. Езичниците се вливат в Църквата, която не познава национални граници. Всички християни са царе и свещеници пред Бога. Човешката гордост е смирена пред Господа, а всички Негови хора стават участници в Неговия вечен завет.

Въпрос 9. „Дрехата на праведността“ (сравни „най-хубавата дреха“ в Лука 15:22) е дар — незаслужен подарък. Поникващото семе на праведност израства от почвата. Божият народ получава незаслужения дар на праведност; но също така полага усилие да върши това, което е правилно. И в двата случая Господ действа: „Всяка добродетел, която притежаваме, и всяко изпълнено задължение, и всяка мисъл на святост са само Негови“ (Harriet Auber, „Our Blest Redeemer, Ere He Breathed His Tender, Last Farewell“).

Въпрос 10. „Праведност“ звучи абстрактно и богословски. Преведете го като „справедливост, това, което е добро и правилно“ — и ще видите, че то се проявява в практичния, всекидневен живот. Ние сме „обявени за праведни“ пред Бога въз основа на смъртта на Христос само; нашите добри дела не ни дават заслуга. Но нашият активен ежедневен живот в добро е доказателството за благодарност към Бога за това, което сме получили.

22: Завръщането на изгнаниците (Исая 62:1-12)

Цел: Да участваме в радостта от възстановения и преименуван Сион и да споделим възторга от Божията любов към нас.

Въпрос 2. Възможно е говорещият в стихове 1–5 да е Бог; но има смисъл да приемем, че това е Исая (той със сигурност е говорителят в 64:1 и сл.). Тук той разкрива мотива на цялото си пророческо служение: праведност и спасение.

Въпрос 3. Тайната на Божията неизчерпаема любов към Сион е трудна за разбиране за мнозина в тази епоха на условна ангажираност. Старият завет не обяснява тази тайна (най-близо до обяснение сме в повторението във Второзаконие 7:7–8), но я заявява и утвърждава отново. Може да се каже, че цялата Библия е постепенно разгръщане на тази тема.

Книгата Плач изразява болката от разрушението на ЙЙерусалим: поруган, изоставен, (привидно) без бъдеще. Отзвук от това отчаяние намираме и в 49:14. Но сега праведност, спасение и слава ще заменят нечестието, съда и срама. Сион ще получи ново име, като невеста; той ще бъде великолепна корона в Божията ръка.

Метафората прави изненадващ обрат в стих 5, но смисълът е ясен: „благочестивите са толкова свързани със Сион, колкото и родени от него като своя град-майка“ (Kidner, *The New Bible Commentary*, стр. 623).

Въпрос 4. Възстановяването на Сион ще стане пред очите на народите и техните владетели (ст. 2). Така Господ ще изяви славата Си и ще посрами онези, които са мислели, че ЙЙерусалим е бил разрушен, защото Мардук, богът на вавилонците, е бил по-силен от Яхве.

Въпрос 5. Християнското учение за Божията неизменност не означава, че Бог не изразява чувства. Неговата радост и възторг в нас, Неговия народ, трябва да събудят съответен отклик в нас.

Въпрос 6. Стражите на ЙЙерусалим — нейните пророци — са описани в стихове 6–10 без украса. Тяхната истинска задача е да събудят ЙЙерусалим за вестта на вестоносеца, който идва (виж 52:8). Според тези стихове те не само трябва да имат нощи на молитва, но и да не дават покой на Бога!

Въпрос 7. Безусловната сигурност, тържествено обещана от Господа, е още един пример за обещание, което е частично изпълнено — през 539 г. пр.Хр. и през 1948 г. сл.Хр. — но все още не е напълно реализирано. Днес ясно виждаме как сигурността на Израел влияе върху сигурността на целия свят

Въпрос 8. Време е да напуснем Вавилон. Почти можем да видим как процесията се събира. Християните с радост изнасят вярата си по улиците.

23: Вик за прошка и съживление (Исая 63:7-64:12)

Цел: Да задълбочим разбирането и практиката си на молитвата, като изучаваме известната молитва на Исая за съживление.

Въпрос 1. Дж. И. Пакър обобщава какво се случва по време на съживление така: „Бог слиза; Божието Слово достига до сърцата; Божията чистота прониква; Божият народ оживява; външните хора влизат“ (*Keep in Step with the Spirit* [Leicester: InterVarsity Press], стр. 244).

Въпрос 2. Исая не започва с молба. Той започва, като припомня Божиите милости в миналото. Ако правехме това повече, молитвите ни биха били по-страстни.

Освен това обърнете внимание на многото въпросителни знаци в текста. Молитвата не е формален ритуал. Тук тя е жив, страстен диалог, който завършва с Божиите отговори в глави 65–66.

Въпрос 3. Молитвата на Исая е пропита от познанието за миналото на Израел. Има множество препратки към времето на Изхода и съдиите (виж например Изход 3:7; 19:4; 23:20–23; 33:14; Съдии 10:16). Топлината на този текст трудно може да бъде преувеличена. Бащински надежди, изкупителна любов, Божие присъствие, страдание, любов, милост и вярност — всичко това е изразено.

Въпрос 4. Израел, разбира се, е бил запознат с истината, че Бог се бори за тях (виж например Изход 14:14; Исус Навин 10:14). Мисълта, че Бог може да се бори против тях (най-ясно изразена в Еремия 21:5), е била неприятна истина, и затова е била пренебрегвана. Но е ясно, че скръбта и гневът не се изключват взаимно. Както веднъж казал един руски свещеник: „Любовта и гневът бяха изкуплението на света."

Въпрос 6. Може би всяка култура се опитва да „опитоми" своите богове, за да бъдат удобни за живеене с тях. Изглежда, че много съвременни западни хора мислят за Бога като за чисто благосклонен — нещо като „Дядо Коледа в небето". Забравили сме Неговата сила и святост. Но спасението в Библията се разгръща на фона на неизмеримата Божия любов и Неговото отвращение от всичко зло.

Въпрос 8. Външно враговете са потъпкали светилището (63:18), свещеният град е запустял (64:10), а Божият славен храм е станал черна руина (64:11). Но вътрешните, лични симптоми са по-лоши: бунтовност и постоянна закоравялост (63:17; 64:5). Исая 64:6 блестящо описва силата на греха да поробва, покварява и разрушава (Kidner, *The New Bible Commentary*, стр. 623). И накрая — апатията надделява (64:7).

24: Страхът и славата (Исая 65:17-66:24)

Цел: Да съживим вярата и любовта си, като се вгледаме във видението на Исая за новото небе и новата земя.

Въпрос 1. Това вероятно е чувствителна тема за онези, които са възпитани да вярват, че Бог е само благосклонен. Ако признаем праведния гняв, изглежда логично да приемем, че съвършената праведност включва и съвършен гняв — контролиран, но непримирим отвращение към всичко зло.

Въпрос 2. Обърнете внимание на глаголите, в които Бог е подлогът в стихове 17–19 и 24. Тонът на обещанието е насочен към настоящия свят: изцеление на спомените (ст. 17), радост (ст. 18) и дълъг живот (ст. 20–23). Последните стихове на главата отекват Исая 11:6–9, напомняйки ни, че това е Месианското царство.

Въпрос 3. Хората се оплакват, когато вярващите говорят за „небесни неща" като нещо нереалистично. Тук имаме типичен пример за изразяване на неизразимото и за представяне на невидимото чрез единствения възможен начин — чрез категории, които познаваме. Разбира се, реалността ще надмине далеч това описание. Нашият проблем, когато говорим за небето, не е, че прекаляваме, а че не достигаме реалността.

Въпрос 5. Бог заповядва възстановяването на храма, но не може да бъде ограничен в него (66:1–2), както някои поклонници биха желали.

Въпрос 6. Бог търси смирени, покайващи се и благоговеещи поклонници. Поклонението на онези, споменати в стих 1, се характеризира с нереалност (ст. 3), безразличие (ст. 4) и саркастична критика (ст. 5). Съвременният английски превод пояснява значението на стих 3: „Хората вършат каквото си искат. За тях е все едно дали ще принесат бик като жертва или ще убият човек; дали ще принесат агне или ще пречупят кучешка шия.“

Въпрос 8. Исая 66:7–11 е последната от няколко песни в тези глави, които представят Сион като съпруга и майка. Тези стихове подчертават драматичната внезапност на „раждането“ на нейните деца — факта, че Бог със сигурност ще завърши това, което е започнал (сравнете стих 9 с въпроса на Езекия в 37:3), както и радостта на майката и изобилното удовлетворение на кърмачето. Един ден трудностите на бременността ще свършат, травмата на раждането ще бъде зад нас и ние ще обитаваме нов свят.

Въпрос 9. Отрицателните елементи са ярост, огън и меч (66:14–16), безсмъртен червей и неугасим огън (ст. 24).

Въпрос 10. Положителните елементи са мир, благоденствие и утеха (66:12–13), завръщането на юдейските изгнаници и бежанци от най-далечните краища на земята (66:19–21), и накрая ново небе и нова земя, както и непрестанно радостно поклонение от множество народи (66:22–23).

„Хауърд Пескет е преподавател по мисия и религия в Тринити Колидж в Бристол, Англия, и бивш изследователски директор във „Сдружение на задграничните мисионери“ (Overseas Missionary Fellowship).“